

RAPORTTI

VERTAILEVA SELVITYS HYVISTÄ KÄYTÄNNÖISTÄ:

palvelut, rakenteet, strategiat ja menetelmät

**RASISMIN,
MUUKALAISVIHAN
JA MUIDEN
SUVAITSEMATTOMUUDEN
MUOTOJEN VASTAINEN
LÄHIPOLIISITOIMINTA**

<http://www.proximitypolicing.eu>

“Co-funded by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union”

PROXIMITY POLICING AGAINST
RACISM, XENOPHOBIA AND OTHER
FORMS OF INTOLERANCE

Tekijät:

Sonia Pozzi, Deborah De Luca ja professori Maurizio Ambrosini – Milanon yliopisto

Hankekumppanit:

Oikeusministeriö, Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö. Suomi

Madridin paikallispoliisi. Espanja

Riian paikallispoliisi. Latvia

Viron poliisi- ja rajavartiolaitos. Viro

Lissabonin paikallispoliisi. Portugali

Milanon yliopisto. Italia

TRABE-yhdistys. Espanja

Foundation for Access to Rights. Bulgaria

Bradford Hate Crime Alliance. Yhdistynyt kansakunta

Koordinaatio:

Integraation ja humanitaaristen asioiden direktoraatti. Rasismien ja muukalaisvihan seurantalaitos. Työ-, maahanmuutto- ja sosiaalisen turvallisuuden ministeriö. Espanja

”Tämä julkaisu on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelmasta. Julkaisun sisällöt ovat täysin PROXIMITY-hankekumppaneiden vastuulla, eikä niitä voida pitää Euroopan komission näkemyksinä.”

Co-funded by the
Rights, Equality &
Citizenship Programme
of the European Union

RAPORTTI

Vertaileva selvitys hyvistä käytännöistä: palvelut, rakenteet, strategiat ja menetelmät

– Proximity Policing against Racism, Xenophobia and other Forms of Intolerance -hanke (rasismin, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen vastainen lähipoliisitoiminta)

(toimittanut Sonia Pozzi ja Deborah De Luca, Milanon yliopisto)

Sisällys

JOHDANTO	3
1. YHTEINEN LÄHTÖKOHTA: RASISMIA JA SYRJINTÄÄ KOSKEVAT KÄSITTEET JA YHTEINEN LAINSÄÄDÄNTÖKEHYS	5
1.1 KÄSITTEET	5
1.2 YHTEINEN LAINSÄÄDÄNTÖKEHYS	8
2. KUMPPANIMAIDEN ESITTÄMÄT HYVÄT KÄYTÄNNÖT: YHTÄLÄISYYKSIÄ JA EROJA RASISMIN, MUUKALAISVIHAN, MUIDEN SUVAITSEMATTOMUUDEN MUOTOJEN, SYRJINNÄN JA VIHARIKOSTEN EHKÄISEMISESSÄ JA TORJUNNASSA	11
2.1 HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN KUVAUS: YHTEENVETOTAULUKOT PAIKALLISISTA HANKKEISTA JA NIIDEN YKSITYSKOHDISTA	12
2.2 HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN ANALYSOINTI: YHTÄLÄISYYDET JA EROT	27
3. RASISMIN, MUUKALAISVIHAN, SYRJINNÄN, SUVAITSEMATTOMUUDEN MUOTOJEN JA VIHARIKOSTEN EHKÄISEMINEN JA TORJUNTA: TARPEET, VÄLINEET JA STRATEGIAT. HAASTATTELUJEN ANALYSOINTI.....	32
3.1 VIESTINTÄ, VERKOSTOITUMINEN SEKÄ VÄHEMMISTÖJEN JA YHTEISÖJEN OSALLISTUMINEN	32
3.2 KONFLIKTINRATKAISU: STRATEGIAT JA VÄLINEET	36
3.3 KOULUTUS	39
3.4 SUKUPUOLEEN PERUSTUVIEN JA LGBT-HENKILÖIHIN KOHDISTUVIEN VIHARIKOSTEN KÄSITTELY	41
3.5 EHDOTUKSIA RASISMIN JA VIHARIKOSTEN EHKÄISEMISEEN JA TORJUNTAAN TARKOITETTUIJEN TOIMENPITEIDEN JA STRATEGIOIDEN PARANTAMISEKSI JA KEHITTÄMISEKSI	42
JOHTOPÄÄTÖKSET JA EHDOTUKSET	44
LIITE I	47
LIITE II	49
LIITE III	50
LIITE IV	51

Johdanto

Euroopan unioni on keskittynyt monien vuosien ajan syrjintään liittyviin kysymyksiin – aluksi pääasiassa sukupuoleen perustuvaan syrjintään, mutta myöhemmin myös muihin osa-alueisiin, kuten rasismiin, muukalaisvihaan ja muihin suvaitsemattomuuden muotoihin. Sosiaalisen syrjäytymisen ja syrjinnän torjuminen, rauhan, unionin arvojen ja unionin kansalaisten hyvinvoinnin edistäminen, sisärajoittoman vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen tarjoaminen sekä unionin kulttuurien ja kielten rikkauden ja monimuotoisuuden kunnioittaminen ovatkin EU:n perustana olevia tavoitteita. Lisäksi EU pitää perusarvoinaan ihmisarvon kunnioittamista, vapautta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksien kunnioittamista¹. Syrjinnän, rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen ehkäisemiseen ja torjuntaan keskittyminen merkitsee näin ollen kaikissa EU:n jäsenvaltioissa konkreettista pyrkimistä EU:n itse asettamiin tavoitteisiin ja EU:n perustana olevien arvojen kunnioittamista ja toteuttamista. Tämä on taustana työlle sen selvittämiseksi, miten keskus- ja paikallispoliisit voisivat kitkeä tällaisen käyttäytymisen väestön keskuudesta.

Proximity Policing Against Racism, Xenophobia and Other Forms of Intolerance -hanke liittyy juuri näihin seikkoihin. Hankkeen keskeisenä aiheena on, mikä voisi olla poliisin, ja erityisesti lähipoliisin, osuus näiden ilmiöiden tulkinnassa ja ymmärtämisessä rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Lähipoliisitoiminnalla on ratkaiseva merkitys pyrittäessä puuttumaan Euroopan kaupungeissa ilmenevään rasismiin, muukalaisvihaan ja muihin suvaitsemattomuuden muotoihin sekä väkivaltaan. Poliisilla on tai voisi olla² muita paremmat mahdollisuudet ehkäistä, tunnistaa ja havaita muukalaisviamielisiä, rasistisia ja muunlaiseen suvaitsemattomuuteen perustuvia tapahtumia, koska se on lähellä kansalaisia, paikallisia julkisia palveluja ja yhteisöjä.

Seuraavilla sivuilla esitellään tulokset tutkimuksesta, joka tehtiin Proximity-hankkeen toiminnon 1 ”Hyvät käytännöt ja vertaileva selvitys: palvelut, rakenteet, strategiat ja menetelmät” puitteissa. Esiteltävät kokemukset ja hyvät käytännöt liittyvät rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen ehkäisemiseen ja torjuntaan, ja mukana on ollut lähipoliiseja hankkeen kumppanimaista eli Bulgariasta, Virosta, Suomesta, Italiasta, Latviasta, Portugalista, Espanjasta ja Isosta-Britanniasta. Tässä raportissa käsiteltävät tiedot koskevat vain tutkittuja hyviä käytäntöjä ja paikallisia olosuhteita, eivät siis kunkin maan yleistä tilannetta.

Hanketoiminnossa 1 kaikki hankekumppanit ovat määrittäneet ja keränneet hyviä käytäntöjä oman maansa kaupungeista tai alueilta. Tällaisilta hyviltä käytännöiltä edellytetyjä piirteitä olivat seuraavat: 1) keskittyminen rasismien, muukalaisvihan, muiden suvaitsemattomuuden muotojen, syrjinnän ja viharikosten ehkäisemiseen tai torjuntaan; 2) toteutettu paikallisesti; 3) paikallispoliisi ollut mukana eri tavoin. Löydettyjen ja kerättyjen hyvien käytäntöjen piirteitä analysoitiin sen jälkeen haastatteluin ja täsmäryhmähaastatteluihin, joihin osallistui hyvissä käytännöissä mukana olevia ammattilaisia sekä alan asiantuntijoita.

---

¹ Kaikki EU:n perustana olevat tavoitteet ja arvot esitetään [Lissabonin sopimuksessa](#) ja [EU:n perusoikeuskirjassa](#).

² Paikallispoliisilla ei useinkaan ole välineitä tai resursseja eikä asianmukaisia käytäntöjä tällaisten tilanteiden hoitamiseen. Tiedon, kokemusten ja innovatiivisten aloitteiden vaihtaminen, verkostojen luominen ja toimintapöytäkirjat voivat näistä syistä olla hyvin tehokkaita strategioita suvaitsemattomuuden ja myös viharikosten ehkäisemisessä ja torjunnassa. Lisäksi ne vahvistavat kansalaisten luottamusta lähipoliisiin ja lisäävät näin tällaisista tapahtumista ilmoittamista.

Tämä raportti on jäsennetty seuraavasti:

Luvussa 1 esitellään puitteet, joissa jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä ehkäisemään ja torjumaan syrjiviä, rasistisia ynnä muita ilmiöitä, tämän hankkeen osalta. Lisäksi esitetään kumppaneiden yhteiset avainsanat, jotka auttavat ymmärtämään käsitekehystä.

Luvuissa 2 ja 3 kuvataan ja analysoidaan hyviä käytäntöjä koskevan tutkimuksen tuloksia.

Luvussa 2 esitellään hankekumppaneiden keräämät hyvät käytännöt. Kustakin hyvästä käytännöstä esitetään tärkeimmät tiedot ja piirteet, jotka antavat yleiskuvan hankkeesta tai toimenpiteestä. Sen jälkeen perehdytään kunkin hankkeen tai maan yhteisiin tekijöihin, eroihin ja tyyppillisiin piirteisiin.

Luvussa 3 kuvataan hyvissä käytännöissä mukana olevien organisaatioiden edustajien (hankkeiden johtajat, järjestäjät, kouluttajat, koulutettavat jne.) haastattelujen ja täsmäryhmähaastattelujen tuloksia vertailevan analyysin avulla keskittyen seuraaviin:

- viestintänäkökohdat, erityisesti verkostot, joissa poliisi on yhteydessä esimerkiksi etnisiin yhteisöihin, vähemmistöryhmiin ja LGBT-ryhmiin
- rasismiin, muukalaisvihaan ja muihin suvaitsemattomuuden muotoihin liittyvien ristiriitojen ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen käytettävät välineet ja strategiat
- erityinen koulutus ja sen järjestämistavat
- erityishuomio sukupuoliyksymykseen ja LGBT-henkilöihin operatiivisissa menettelyissä.

Tämän lisäksi kuvataan rasismin ynnä muun ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyviä muita hankkeita tai toimenpiteitä, joissa haastatellut henkilöt ja organisaatiot ovat mukana.

Tietojen analysoinnin perusteella esitetään suosituksia, joita voitaisiin käyttää pohjana kehitettäessä toimintapöytäkirjoja ja työkalupakkeja ja laadittaessa ehdotuksia koulutuksista, joista on hyötyä rasismin, muukalaisvihan, suvaitsemattomuuden, syrjinnän ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtäävässä lähipoliisitoiminnassa.

1. Yhteinen lähtökohta: rasismia ja syrjintää koskevat käsitteet ja yhteinen lainsäädäntökehys

Proximity Policing against Racism, Xenophobia and Other Forms of Intolerance -hankkeen tavoitteena on edistää rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen, mukaan lukien viharikosten, ehkäisemistä ja torjuntaa paikallisella tasolla vahvistamalla paikallisviranomaisten, erityisesti paikallis-/lähipoliisin valmiuksia, tunnistaa rasismia, muukalaisvihaa ja muita suvaitsemattomuuden muotoja ja puuttua niihin.

Rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen ehkäisemisen ja torjunnan lähtökohtana tulisi olla yhteinen sanastollinen ja lainsäädännöllinen kehys. Tämän vuoksi on hyvä muistaa näillä ensimmäisillä sivuilla esitelty lyhyt sanasto kaikille hankekumppaneille yhteisistä avainsanoista sekä EU:n lainsäädäntökehys.

1.1 Käsitteet

Muutamien käsitteiden määrittely on hyödyllistä, jotta ymmärretään muun muassa eri etnisiin, kulttuurisiin tai uskonnollisiin ryhmiin kuuluviin tai eri seksuaalista suuntautumista edustaviin henkilöihin kohdistuvaa rasismia, muukalaisvihaa ja muita suvaitsemattomuuden muotoja, vaikeuksia hyväksyä ”toisenlaisuutta” ja tapaa halventaa ja vihata ”toisenlaista” ihmistä. Näitä käsitteitä käytetään rasismien, muukalaisvihan ynnä muun ja vakavimpina tapauksina viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvässä työssä.

Kieltäytymiseen hyväksyä ”toisenlaisuutta” liittyy kaksi keskeistä toisiinsa kytkeytyvää käsitettä: ”stereotypia” ja ”ennakkoluulo”. **Stereotypia** voidaan määritellä mielikuvaksi, joka ihmisillä on jostain henkilöstä tai asiasta ja jota käytetään kuvaamaan tiettyä henkilö- tai asiatyyppiä. Yleensä stereotypiassa kyse on jäykästä, vakioidusta, usein leimaavasta kuvauksesta ja kielteisestä tai halventavasta mielikuvasta. Stereotypiaan liittyy läheisesti **ennakkoluulo**, joka tarkoittaa epäoikeudenmukaista ja perusteetonta ennakkokäsitystä jostain käsitteestä, tilanteesta tai henkilöstä ja jonka taustalla ovat stereotyyppien muovaamat puutteelliset tiedot ja kriittisen ajattelun puuttuminen. Stereotyyppit ja ennakkoluulot saattavat saada ihmiset ajattelemaan, että ”kaikki romanit ovat varkaita” tai ”kaikki muslimit ovat terroristeja”, ja johtaa myös suvaitsemattomuuteen.

Suvaitsemattomuus voidaan määritellä haluttomuudeksi hyväksyä näkemyksiä, mielipiteitä tai käyttäytymistapoja, jotka poikkeavat henkilön omista näkemyksistä, mielipiteistä tai käyttäytymistavoista. Suvaitsemattomuutena voidaan pitää sitä, ettei siedetä tai haluta hyväksyä ja ymmärtää rodultaan, ihonvärittään, uskonnoltaan, sukupuoleltaan tai seksuaaliselta suuntautumiseltaan erilaista ihmistä. Tällä ei ehkä ole kielteistä vaikutusta ihmisiin, joilla on piirteitä, joita ei suvaita. Suvaitsemattomuuden vakavampia seurauksia ovat sitä vastoin syrjintä, häirintä ja jopa väkivalta sellaisia henkilöitä kohtaan, joiden piirteitä ei suvaita. Muun muassa rasismi, muukalaisviha, homofobia ja islamofobia merkitsevät suvaitsemattomuutta eri väestöryhmiä tai henkilökohtaisia ominaisuuksia kohtaan.

Rasismi on ”rotuhierarkiaan perustuva teoria, jonka mukaan ylempiarvoista rotua³ tulisi suojella ja sen tulisi hallita muita. Rasismi voi merkitä myös epäoikeudenmukaista suhtautumista toiseen etniseen ryhmään⁴. Lisäksi rasismi voidaan määritellä voimakkaaksi vihamielisyydeksi jotain yhteiskunnallista ryhmään kohtaan” (UNESCO:n määritelmä). Yleensä on kyse rasismista, kun henkilön tai henkilöryhmän halveksuntaa perustellaan esimerkiksi ihonvärillä, kielellä, uskonnolla, kansalaisuudella tai kansallisella tai etnisellä alkuperällä.

Rasismia on kahdenlaista: ”klassinen” eli tieteellinen rasismi ja ”kulttuurinen” eli ”erilaisuuteen perustuva” rasismi⁵. ”Klassinen” rasismi väitti perustuvansa tieteeseen ja biologiaan, ja se oli yhteydessä valistukseen, modernin tieteen syntyyn ja Euroopan siirtomaavallan laajenemiseen. Sen pohjana on eriarvoisuuden ja ylemmyyden ”luonnollistaminen”. Erityisesti toisen maailmansodan aikana ”klassisella” rasismilla pönkitettiin kulttuurisia seikkoja ja välineitä, jotka oikeuttivat yhden ryhmän tai kansakunnan hallitsemaan muita ihmisiä ja kansakuntia. Toisen maailmansodan jälkeen syntyi käsite ”kulttuurinen” eli ”erilaisuuteen perustuva” rasismi, joka on rasismin moderni muoto. Se toimii kahdella tasolla. Toisaalta se julistaa kaikkien kulttuurien ja kaikkien ihmisten kunnioittamista, kun taas toisaalta se väittää, että erilaisten kansallisten kulttuurien eheyden ja ainutlaatuisuuden säilyttäminen on välttämätöntä⁶. Väittäessään, että mikä tahansa kulttuuri on oikeutettu vain omassa maassaan, tällainen rasismikäsitys pitää ”toisenlaisuutta” – vieraita ihmisiä – vihollisenaan ja tuomitsee sekoittumisen. Näin syntyvää tilannetta Bauman kutsuu nimellä ”mixofobia”⁷, joka tarkoittaa sitä, että pelätään sekoittumista muihin ja sen seurauksena saastumista ja lopulta oman kulttuurin menettämistä. Modernissa rasismissa kulttuurierojen selitetään olevan ”luonnollisia” eroja. ”Toisten” integroituminen yhteiskuntaan ei siten ole mahdollista, vaan hallitseva yhteiskunta pyrkii sen sijaan ”pakottamaan” kulttuurinsa omaksumiseen. Tästä syystä ”toisenlaisuutta” – vierautta – on torjuttava. Kyseessä on ”populistinen” rasismi, joka erottelee ihmisiä ”halvalla tavalla”, sillä ylempiarvoisuus perustuu ainoastaan kulttuuriseen tai kansalliseen ryhmään kuulumiseen. Samalla se vastaa tarpeeseen puolustaa sosiaalista etäisyyttä alempiarvoisena pidettyihin ihmisiin sekä sosiaalisen arvon heikkenemisen pelkoon.

---

³ Rodun käsite on biologisesti merkityksetön. Tämän vuoksi on mahdotonta puhua eri roduista yksilöiden keskuudessa. Erilaisia somaattisia ominaisuuksia on kuitenkin aikanaan käytetty epäasianmukaisella tavalla rodun käsitteen määrittelyyn, ja niillä on myös perusteltu muita moraaliin, kulttuuriin ja käyttäytymiseen liittyviä eroja, jotka eivät johdu biologisista eroista.

⁴ Pierre André Taguieff erottelee erityyppisiä rasismiopeja, asenteita ja käyttäytymistapoja. Hänen mukaansa kyse on itsensä rodullistamisesta tai omaan itseen viittaavasta rasismista, kun rodun käsitettä soveltaen oman ryhmän väitetään olevan ylempiarvoinen. Itsensä rodullistaminen johtaa muun ryhmän poissulkemiseen ja erottamiseen (esimerkiksi holokausti). Toisen rodullistamisesta tai toiseen viittaavasta rasismista on sitä vastoin kyse silloin, kun muuta kuin omaa ryhmää pidetään alempiarvoisena ja jälkeensä jääneenä tai vaarana turvallisuudelle ja puhtaudelle. Toisen rodullistaminen johtaa ylivaltaan ja sortoon (esimerkiksi kolonialismi, apartheid) (Taguieff J.A., *La force du préjugé*, La Decouvert, Paris, 1987).

⁵ ”Klassista” ja ”kulttuurista” rasismia käsitellään esimerkiksi seuraavissa teoksissa: Friedrickson G.M., *Racism: A short History*, Princeton University Press, Princeton, 2002; Mac an Ghaill M., *Contemporary Racism and Ethnicities. Social and cultural transformation*, Open University Press, Buckingham, Philadelphia, 1999; Solomos J., Back L., *Racism and society*, Macmillan, Basingstoke, 1996; Taguieff J.A., *La force du préjugé*, La Decouvert, Paris, 1987; Taguieff P.A., *Le Racisme. Un exposé pour comprendre, un essai pour réfléchir*, Flammarion, Paris, 1997.

⁶ Tämän näkökulman mukaan kulttuuria pidetään luonnollisena asiana, joka voidaan jättää perinnöksi jälkeläisille ja jota ei voida muuttaa (Taguieff P.A., *Le Racisme. Un exposé pour comprendre, un essai pour réfléchir*, Flammarion, Paris, 1997).

⁷ Ks. esimerkiksi Bauman Z., *City of fears, city of hopes*, Goldsmith’s College, London, 2003.

Rasismi ja sekoittumisen pelko voivat johtaa **muukalaisvihaan**, jossa on kyse ulkomaalaisiin tai muukalaisiin tai esimerkiksi heidän politiikkaansa, kulttuuriinsa, tapoihinsa tai uskontoonsa kohdistuvasta vihasta, pelosta tai äärimmäisestä vastenmielisyydestä. Toisia kohtaan tunnetun pelon tai vastenmielisyyden perusteena voi olla paitsi ihmisten etninen alkuperä, kulttuuri ja uskonto myös heidän sukupuolensa tai seksuaalinen suuntautumisensa. Tällaisissa tapauksissa puhutaan **homofobiasta** ja **transfobiasta** eli pelosta, vastenmielisyydestä tai ennakkoluuloista homoseksuaaleja, transsukupuolisia tai transihmisiä (LGBT-henkilöitä) kohtaan.

Suvaitsemattomuus, rasismi, muukalaisviha, homofobia, transfobia jne. voivat toteutua syrjivinä tekoina.

Syrjintä tarkoittaa ihmisten erilaista tai eriarvoista kohtelua heidän fyysisen ulkomuotonsa, kansallisen alkuperänsä, mielipiteidensä, uskontonsa tai muiden yksilöllisten tai yhteisten ominaisuuksien perusteella. Kyse ei ole pelkästään ajatuksista vaan todellisesta käyttäytymisestä. EU:n rotusyrjintädirektiivin 2000/43/EY⁸ 2 artiklassa erotetaan kaksi syrjinnän muotoa:

- **välitön syrjintä**, ”jona pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan rodun tai etnisen alkuperän perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa” (direktiivin 2000/43/EY 2 artiklan 2 kohdan a alakohta)
- **välillinen syrjintä**, jona ”pidetään sitä, jos näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa tiettyä rotua tai etnistä alkuperää olevat henkilöt erityisen epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden, jollei kyseisellä säännöksellä, perusteella tai käytännöllä ole puolueettomasti perusteltavissa olevaa oikeutettua tavoitetta ja jolleivät tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ole asianmukaisia ja tarpeellisia” (direktiivin 2000/43/EY 2 artiklan 2 kohdan b alakohta).

Syrjintää voivat harjoittaa yksilöt tai eri elimet. Tässä tapauksessa puhutaan **institutionalisesta syrjinnästä**, joka tarkoittaa sitä, että julkinen elin tai mikä tahansa muu laitos ei tarjoa palveluja henkilölle tai ryhmälle esimerkiksi heidän rotunsa tai sukupuolensa vuoksi tai että kyseisellä elimellä tai laitoksella on sääntöjä tai määräyksiä tai menettelytapoja ja käytäntöjä, joiden perusteella tiettyä ihmisryhmää kohdellaan epäsuotuisammin kuin muita.

Toinen suvaitsemattomuuden, rasismin, muukalaisvihan, homofobian, transfobian jne. äärimmäinen seuraus on **viharikos** eli rikollinen teko (murha, tappo, raiskaus, törkeä ja normaalimuotoinen pahoinpitely, uhkailu, tuhopoltto ja omaisuuden tuhoaminen, vahingoittaminen tai siihen kohdistuva ilkivalta), jonka motiivina on ennakkoluulo. Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto (ODIHR)⁹ on määritellyt viharikoksen seuraavasti: ”mikä tahansa rikos, mukaan lukien henkilöihin tai omaisuuteen kohdistuvat rikokset, kun rikoksen uhrin, paikan tai kohteen valinnan perusteena on todellinen tai oletettu yhteys, kiinnittyminen tai liittyminen ryhmään, joka voi pohjautua jäsentensä yhteiseen piirteeseen, kuten todelliseen tai oletettuun rotuun, kansalliseen tai etniseen alkuperään, kieleen, ihonväriin, uskontoon, sukupuoleen, ikään, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun vastaavaan tekijään, tai tuki tällaiselle ryhmälle tai kuuluminen tällaiseen ryhmään.” On tärkeää todeta, että viharikoksia jää yleensä kirjaamatta monista eri syistä, ICPC:n (International Centre for

⁸ [NEUVOSTON DIREKTIIVI 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.](#)

⁹ [OSCE/ODHIR, Combating Hate Crimes in the OSCE Region – An overview of Statistic, Legislation and National initiatives, 2005, s. 12, <http://www.osce.org/odihr>](#)

the Prevention of Crime) mukaan muun muassa seuraavista syistä (2002, s. 7)¹⁰: ”rikosentekijän kostotoimien pelko; pelko ja epäluottamus lainvalvontahenkilöstöä kohtaan; käsitys, ettei uhriksi joutumista oteta vakavasti / poliisin uhriksi joutumisen pelko; muiden [...] uhriksi joutumisen pelko; ilmoitettujen tapausten jääminen luokittelematta viharikoksiksi motiivia koskevan näytön riittämättömyyden vuoksi, tapauksen taustan tutkimatta jääminen.”

Näiden ilmiöiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi on erittäin tärkeää kehittää ja ylläpitää ihmisoikeuskulttuuria sekä tietoa ja tietoisuutta ihmisoikeuksista. Kuten [ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa](#) todetaan, **ihmisoikeudet** ovat yleismaailmallisia ja luovuttamattomia oikeuksia, jotka kuuluvat kaikille ihmisille kansalaisuudesta, asuinpaikasta, sukupuolesta, kansallisesta tai etnisestä alkuperästä, ihonväristä, uskonnosta, kielestä tai muusta tekijästä riippumatta, ja ne on turvattu lailla, sopimuksilla, kansainvälisellä oikeudella ja yleisillä periaatteilla.

Lähipoliisitoiminnalla voi olla tärkeä ja keskeinen osa ihmisoikeuksien puolustamisessa ja syrjinnän, rasismien, suvaitsemattomuuden ja viharikosten ehkäisemisessä ja torjunnassa. Etyjin pääsihteerin vanhemman poliisineuvonantajan toimittaman Guidebook on Democratic Policing -julkaisun mukaan (2008, s. 9)¹¹ ”poliisi on näkyvin valtiovallan edustaja, ja sen päätehtäviä ovat yleisen rauhan sekä lain ja järjestyksen ylläpitäminen, yksilön perusoikeuksien ja -vapauksien suojaaminen ja kunnioittaminen sekä yleisön avustaminen ja palvelu.” Toisin kuin poliisitoiminta yleensä, lähipoliisitoiminta kiinnittyy tiiviisti tiettyyn alueeseen. Edellä mainittuihin tehtäviin tukeutuen **lähipoliisitoiminta**¹² voitaisiin määritellä seuraavasti: tietyllä seudulla/alueella läsnä oleva poliisikunta, joka työskentelee rikosten ehkäisemiseksi ja koko väestön turvallisuuden varmistamiseksi noudattaen ennakoivaa lähestymistapaa, kunnioittaen ihmisoikeuksia ja vastustaen syrjintää ja viharikoksia, luoden siteitä yhteisöjen, vähemmistöryhmien, etnisten yhdistysten, naisyhdistysten, LGBT-yhdistysten ja kansalaisjärjestöjen jäseniin ja tehden tiivistä yhteistyötä heidän kanssaan¹³.

1.2 Yhteinen lainsäädäntökehys

Edellä on jo todettu, että ihmisoikeuksia ja syrjimättömyysperiaatetta säännellään kansallisilla ja kansainvälisillä sopimuksilla ja yleissopimuksilla sekä myös EU:n direktiiveillä. Jäljempänä esitetään lyhyt yhteenveto ihmisoikeuksia koskevasta yhteisestä lainsäädäntökehyksestä ja syrjinnän vastaisesta lainsäädännössä säädettyistä perusteista kaikissa Proximity-hankkeeseen osallistuvissa maissa.

Seuraavat julistukset, yleissopimukset, sopimukset, direktiivit sekä kansainvälinen ja EU:n lainsäädäntö kuuluvat tärkeimpään lainsäädäntökehykseen, jonka puitteissa Proximity-

---

¹⁰ [International Centre for the Prevention of Crime, Assisting cities and countries to reduce delinquency, violence, and insecurity, Preventing Hate Crimes: International Strategies and Practice, 2002.](#)

¹¹ [Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General, Guidebook on Democratic Policing, 2008.](#)

¹² Englanniksi Proximity Policing, joka tarkoittaa käytännössä samaa kuin Community Policing.

¹³ Lähipoliisitoiminnan määritelmästä, ominaisuuksista ja tehtävistä on lisätietoa esimerkiksi seuraavissa teoksissa: Friedman R.R., *Community Policing: Comparative Perspectives and Prospects*, MacMillan, Palgrave, 1992; Moore M.H., *Problem solving and Community Policing*, 1992, in *Crime and Justice*, 15: 99–158; Somerville P., *Understanding Community Policing*, *Policing. An International Journal of Police Strategies & Management*, 2009, 32(2): 261–277; Community Oriented Policing Service, *Community Policing Defined*, U.S. Department of Justice, 2014.

hankkeeseen osallistuvat maat voivat ehkäistä ja torjua rasismia, syrjintää ja muita suvaitsemattomuuden muotoja sekä edistää laajaa ihmisoikeuksien suojelun ja edistämisen kulttuuria:

- [ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus](#), YK:n yleiskokouksen Pariisissa 10.12.1948 julistama ([yleiskokouksen päätöslauselma 217 A](#))
- [yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi](#) (Euroopan ihmisoikeussopimus), avattiin allekirjoitettavaksi Roomassa 4.11.1950 ja tuli voimaan vuonna 1953; kaikki hankekumppanit ovat ratifioineet tämän yleissopimuksen
- [kansalaisyhteisöjä ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus](#), hyväksyttiin ja avattiin allekirjoittamista, ratifiointia ja liittymistä varten [YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 2200A \(XXI\)](#) 16.12.1966, tuli voimaan 23.3.1976
- [kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus](#), hyväksyttiin ja avattiin allekirjoittamista ja ratifiointia varten [YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 2106 \(XX\)](#) 21.12.1965, tuli voimaan 4.1.1969
- [kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus](#), YK:n yleiskokouksen 18.12.1979 hyväksymä, tuli voimaan 3.9.1981
- [Amsterdamin sopimus](#), allekirjoitettu 2.10.1997, tuli voimaan 1.5.1999
- [Euroopan unionin perusoikeuskirja](#), julistettu Nizzassa vuonna 2000 ja myöhemmin Strasbourgissa vuonna 2007
- [EU:n neuvoston puitepäätös 2008/913/YOS](#), tehty 28 päivänä marraskuuta 2008, rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin
- [EU:n direktiivi 2000/43/EY](#), annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (rotusyrjintädirektiivi)
- [EU:n direktiivi 2000/78/EY](#), annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskeva säädös)
- [EU:n direktiivi 2012/29/EU](#), annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista (uhridirektiivi).

Ratifioimalla nämä ja muut keskeiset sopimukset, yleissopimukset ja direktiivit ja saattamalla voimaan erilaisia lakeja kansallisella, liittovaltion tai alueellisella tasolla Proximity-hankkeeseen osallistuvat maat edistävät suojelua eri perustein¹⁴. Kaikissa kahdeksassa hankkeeseen osallistuvassa maassa lait mahdollistavat suojelun seuraavin perustein: sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, rotu, kansallinen/etninen alkuperä, kansalaisuus, etniseen ryhmään kuuluminen, uskonto, usko, vakaumus, vammaisuus ja ikä. Henkilökohtainen mielipide sekä poliittinen toiminta tai mielipide ovat suojeluperusteena kaikissa maissa Italiaa lukuun ottamatta. Siviilisääty, perheasema, varallisuusasema, taloudellinen tai sosiaalinen asema ja henkilökohtainen tai julkinen asema eivät ole suojeluperusteena Italiassa, toisin kuin muissa maissa. Ihonväri on suojeluperusteena Viron, Italian, Latvian, Portugalin ja Espanjan laeissa. Virossa, Suomessa, Portugalissa, Espanjassa ja Ison-Britanniassa on lainsäädäntöä, joka kieltää syrjinnän kielen perusteella. Bulgariassa, Virossa, Latviassa ja Portugalissa on terveyteen, geneettiseen riskiin ja ihmisen perimään liittyviä suojeluperusteita. Yhdistysten, liittojen ynnä muiden jäsenyys on suojeluperusteena Viron, Suomen, Portugalin ja Espanjan laeissa. Sen sijaan ainoastaan Bulgariassa ja Portugalissa on lainsäädäntöä, joka kieltää syrjinnän koulutuksen perusteella.

---

¹⁴ [Euroopan komissio, Developing Anti-Discrimination Law in Europe, 2014](#), s. 11–13.

Kaikista edellä mainituista perusteista säädetään myös perustuslain syrjinnän vastaisissa säännöksissä ja erillisessä syrjinnän vastaisessa lainsäädännössä, kuten taulukossa 1 olevasta yhteenvedosta käy ilmi.

Taulukko 1. Syrjinnän vastainen lainsäädäntö ja säädetty perusteet

Maa	Perustuslain syrjinnän vastaiset säännökset	Tärkein erillinen syrjinnän vastainen lainsäädäntö	Säädetty perusteet
Bulgaria	Perustuslain 6 §:n 2 momentti	– Laki suojelusta syrjinnältä, 13.9.2003, muutettu viimeksi vuonna 2013 – Laki vammaisten henkilöiden integroinnista, 2.9.2004, muutettu viimeksi vuonna 2010	– Kaikki direktiiveissä 2000/43/EY ja 2000/78/EY säädetty perusteet ja muita perusteita – Vammaisuus
Viro	Perustuslain 12 §	– Laki oikeuskanslerista, 25.2.2002, muutettu viimeksi vuonna 2005 – Laki yhdenvertaisesta kohtelusta, 11.12.2008, muutettu viimeksi vuonna 2012	– Kaikki kummassakin direktiivissä säädetty perusteet ja muita perusteita – Kaikki kummassakin direktiivissä säädetty perusteet ja ihonväri
Suomi	Perustuslain 6 §	– Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325 – Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta	– Kaikki kummassakin direktiivissä säädetty perusteet ja muita perusteita
Italia	Perustuslain 3 §	– Direktiivin 2000/43/EY täytäntöön paneva lain tasoinen asetus nro 215, 9.7.2003, muutettu viimeksi vuonna 2011 – Direktiivin 2000/78/EY täytäntöön paneva lain tasoinen asetus nro 206, 9.7.2003, muutettu viimeksi vuonna 2013 – Laki 67/2006, syrjinnän uhriksi joutuneiden vammaisten henkilöiden oikeussuojaa koskevat säännökset, 1.3.2006, muutettu viimeksi vuonna 2011	– Rotu ja etninen alkuperä – Uskonto tai vakaumus, ikä, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen – Vammaisuus
Latvia	Perustuslain 91 §	– Työlaki, 20.6.2001, muutettu viimeksi vuonna 2012 – Laki taloudellisina toimijoina olevien luonnollisten henkilöiden syrjinnän kieltämisestä, 19.12.2012	– Kaikki kummassakin direktiivissä säädetty perusteet ja ”muut olosuhteet” – Kaikki kummassakin direktiivissä säädetty perusteet ja sukupuoli
Portugali	Perustuslain 13 §:n 2 momentti ja 26 §:n 1 momentti	– Laki 18/2004 29.6.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY saattamisesta osaksi Portugalin lainsäädäntöä, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vahvistamisesta ja lainsäädäntökehyksestä rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän torjumiseksi, 11.5.2004	– Rotu, etninen alkuperä, ihonväri ja kansalaisuus

		<ul style="list-style-type: none"> – Laki 134/99 rotuun, ihonväriin tai kansalaisuuteen tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kieltämisestä, 28.8.1999 – Asetus 86/2005 rotusyrjintädirektiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä, 2.5.2005 – Laki 46/2006 vammaisuuteen ja olemassa olevaan terveysriskiin perustuvan syrjinnän kieltämisestä ja siitä rankaisemisesta 	<ul style="list-style-type: none"> – Rotu, ihonväri, kansalaisuus, etninen alkuperä – Rotu ja etninen alkuperä – Vammaisuus ja olemassa oleva terveysriski
Espanja	Perustuslain 14 §	<ul style="list-style-type: none"> – Laki nro 62/ 2003 verotuksellisista, hallinnollisista ja sosiaalisista toimenpiteistä, 30.12.2003 – Yleinen laki vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sosiaalisesta osallisuudesta, 29.11.2013 	<ul style="list-style-type: none"> – Kaikki kummassakin direktiivissä säädetyt perusteet – Vammaisuus
Iso-Britannia	Ei kirjoitettua perustuslakia	<ul style="list-style-type: none"> – Tasa-arvolaki, 16.2.2006 	<ul style="list-style-type: none"> – Kaikki kummassakin direktiivissä säädetyt perusteet, mukaan lukien sukupuoli

Lähde: Euroopan komissio, *Developing Anti-Discrimination Law in Europe, 2014*, s. 148–154 sekä hankekumppaneiden antamat tiedot.

2. Kumppanimaiden esittämät hyvät käytännöt: yhtäläisyyksiä ja eroja rasismiin, muukalaisvihan, muiden suvaitsemattomuuden muotojen, syrjinnän ja viharikosten ehkäisemisessä ja torjunnassa

Jokainen hankkeeseen osallistuva maa, Latviaa lukuun ottamatta, on etsinyt ja kerännyt tietoja hyvistä käytännöistä, jotka ovat käytössä tietyillä alueilla ja joissa poliisi, varsinkin lähipoliisi, on ollut tai on nykyään pääosassa tai muuten osallisena. Tarkoituksena on näin saada hyödyllistä tietoa siitä, miten hankkeeseen osallistuvat maat pyrkivät tai ovat pyrkineet ehkäisemään ja torjumaan rasismia, muukalaisvihaa, suvaitsemattomuutta, syrjintää ja viharikoksia.

Ennen kerättyjen hyvien käytäntöjen kuvaamista ja analysointia on hyvä muistaa,

- mitä hyvillä käytännöillä tarkoitetaan ja miten ne on määritelty Proximity-hankkeessa
- mitä kriteerejä hankkeessa käytetään niiden määrittämiseen.

Yleisesti ottaen **hyvä käytäntö** voidaan määritellä seuraavasti: tietyssä tilanteessa tai hankkeessa sovellettu menetelmä, menettelytapa, välineistö tai toimenpide, jonka on määrä tuottaa toivottuja tuloksia ja jota voidaan mukauttaa vaikuttavuuden, tehokkuuden ja/tai innovatiivisuuden lisäämiseksi toisessa vastaavassa tilanteessa sovellettaessa.

Proximity-hankkeen tavoitteena on vahvistaa paikallisviranomaisten, erityisesti paikallis-/lähipoliisin, valmiuksia tunnistaa rasismia, muukalaisvihaa, syrjintää ja muita suvaitsemattomuuden muotoja ja puuttua niihin työskentelemällä tietyllä alueella sekä luomalla ja ottamalla käyttöön verkostoja. Proximity-hankkeessa **hyvät käytännöt** voidaan näin ollen määritellä seuraavasti: paikallis-/lähipoliisitoiminnassa kehitetyt toimet, menetelmät tai välineet, joiden avulla on pystytty aikaansaamaan muutoksia ja myönteisiä tuloksia – myös yhteistyössä paikallisviranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja vähemmistöryhmien yhdistysten kanssa – rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen, mukaan lukien viharikosten, ehkäisemisessä, tunnistamisessa, torjumisessa ja kitkemisessä paikallistasolla.

Tietojen keräämiseksi on selvitettävä paikallisia hyviä käytäntöjä, joita on kehitetty ja otettu käyttöön rasististen ja muukalaisvihamielisten ilmiöiden kanssa tekemisissä olevissa palveluissa ja rakenteissa, varsinkin niitä, jotka liittyvät esimerkiksi paikallis- tai lähipoliisitoimintaan (esimerkiksi toimintapöytäkirjat, tiedotushankkeet, koulutus), erikoistuneisiin kunnallisiin palveluihin, innovatiivisiin paikallisiin kokemuksiin tai puhelinpalveluihin. Paikallisten hyvien käytäntöjen määrittäminen on ensimmäinen vaihe, jonka jälkeen voidaan alkaa tutkia näitä käytäntöjä ja niiden piirteitä. Näin on myös löydetty avainhenkilöt, joita haastatteleamalla on saatu syvällisempää tietoa hyvistä käytännöistä sekä niiden vahvuuksista ja heikkouksista. Niiden analysointi mahdollistaa rasismien, muukalaisvihan ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tarkoitettujen toimien ja strategioiden kehittämisen ja/tai parantamisen paikallistasolla Euroopan kaupungeissa.

Hyville käytännöille laadittiin seuraavat pääkriteerit, joiden tarkoituksena oli auttaa hankekumppaneita löytämään hyödyllisiä käytäntöjä ja ohjata tietojen keräämisessä:

1. Hyvät käytännöt liittyvät rasismiin, muukalaisvihaan ja muihin suvaitsemattomuuden muotoihin (muita viharikoksia / vihamielisiä tekoja, esimerkiksi huliganismia, ei ollut tarkoitus ottaa huomioon, jotta hankkeen kohde ei laajensi liikaa).
2. Hyviä käytäntöjä toteutetaan paikallistasolla.
3. Lähipoliisi on mukana hyvässä käytännössä, vaikka sen toteuttajina olisivat muut paikallisviranomaiset eikä poliisi olisi pääasiallinen toimija/edistäjä.

Näiden kriteerien perusteella olemme koonneet 15 hyvää käytäntöä (kolme Isosta-Britanniasta, neljä Espanjasta, yksi Bulgariasta, kaksi Italiasta, kaksi Suomesta, yksi Virosta ja kaksi Portugalista), joita kuvataan ja analysoidaan seuraavilla sivuilla.

2.1 Hyvien käytäntöjen kuvaus: yhteenvetotaulukot paikallisista hankkeista ja niiden yksityiskohdista

Ennen hankekumppaneiden määrittämien hyvien käytäntöjen analysointia ja niiden yhtäläisyyksien ja erojen käsittelyä on hyvä esittää seuraavat tiedot sisältävä yhteenvetotaulukko kustakin hyvästä käytännöstä:

- hyväksi käytännöksi luokitellun hankkeen/toimenpiteen nimi
- toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)
- kumppanuudessa mukana olevat
- päätavoitteet
- edistetyt tai kehitetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)

- hyvässä käytännössä mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät
- poliisin rooli hyvässä käytännössä
- tärkeimmät tulokset.

Bulgarian hyvät käytännöt

Nro 1 Bulgaria	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Human rights protection and further development of necessary knowledge and skills of Police officers, especially those who work in a multiethnic environment, including Roma communities
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	2015, Sofian kaupunki
Kumppanuudessa mukana	Hankkeen johtaja: sisäministeriön akademia , Bulgarian valtion työntekijöiden ja sisäministeriön työntekijöiden akademia Muu kumppani: Euroopan neuvosto
Päätavoitteet	Poliisin tekemien ihmisoikeusloukkausten (mukaan lukien viharikosten) ehkäiseminen ja vähentäminen toimittaessa monietnisessä ympäristössä, painopisteenä romaniväestö
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Perustason selvitys poliisien laillisesta voimasta, apuvälineiden ja aseiden käytöstä – Julkinen konferenssi, johon osallistui lainvalvontaviranomaisia, kansalaisjärjestöjä (myös monietnisillä alueilla toimivia kansalaisjärjestöjä) ja hankekumppaneita – Keskusteluina toteutettu kolmipäiväinen koulutus (viisi moduulia seuraavista aiheista: kansainväliset sitoumukset monietnistien yhteisöjen parissa tehtävässä poliisityössä, kansalliset normit monietnisessä ympäristössä tehtävässä poliisityössä, poliisin rooli monietnisissä yhteisöissä, suojaaminen syrjinnältä ja sen tärkeys poliisille kansainvälisellä tasolla, suojaaminen syrjinnältä kansallisella tasolla, viharikokset sekä viharikosten ilmituloon ja tutkintaan liittyvät indikaattorit). Koulutuksessa poliisit perehtyivät myös romanien arvoihin ja kulttuuriin ja saivat tietoa romaniyhteisöä koskevien stereotyyppien torjumisesta.
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Virkamiehet / julkishallinnon työntekijät: sisäministeriön paikallisosastot, sisäasioiden pääosasto, poliisit
Poliisin rooli hankkeessa	Koulutuksen saaja/käyttäjä
Tärkeimmät tulokset	<ul style="list-style-type: none"> – Poliisien koulutus – Poliiseille suunnattu käsikirja aiheesta ”ihmisoikeuksien suojeleminen ja poliisien, erityisesti monietnisessä ympäristössä, mukaan lukien romaniyhteisöjen keskuudessa, työskentelevien poliisien, tarvitsemien tietojen ja taitojen edelleen kehittäminen”

Viron hyvät käytännöt

Nro 1 Viro	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Verkkopoliisien verkkovalvontaryhmä
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2016 lähtien, Viro

Kumppanuudessa mukana	Verkkopoliisit
Päätavoitteet	Verkossa esiintyvän muukalaisvihan, rasismien ja vihapuheen ehkäiseminen ja torjunta
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Verkon käyttäjien tekemien, verkossa julkaistua vihapuhetta koskevien ilmoitusten vastaanotto – Nopea reagointi ongelmiin ja julkaistun sisällön poistaminen oman raportointijärjestelmän avulla Facebook-ympäristössä – Ulkomaisten opiskelijoiden tapaaminen lukuvuoden alussa, rasismien ja muukalaisvihan uhista puhuminen ja yhteystietojen jättäminen – Koulutus aiheesta ”radikalisoitumisen varhainen tunnistaminen ja ehkäiseminen vahvistamalla verkostoa” (ohjelmasuunnittelu)
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Poliisi
Poliisin rooli hankkeessa	Toimenpiteen johtaminen
Tärkeimmät tulokset	Ihmiset ilmoittavat verkkopoliisille verkkoympäristössä, foorumeilla jne. julkaistusta vihapuheesta.

Suomen hyvät käytännöt

Nro 1 Suomi	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Ennalta estävä poliisitoiminto, Helsingin poliisilaitos
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2012 lähtien, Helsingin alue
Kumppanuudessa mukana	Hankkeen johtaja: Helsingin poliisilaitos , ennalta estävä poliisitoiminto Kumppani: useita kumppaneita, esimerkiksi uskonnollisia yhteisöjä, etnisiä yhdistyksiä, kansalaisjärjestöjä, paikallisia viranomaisia ja kouluja
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Monikulttuurisuustyö on vain yksi osa ennalta estävän poliisitoiminnon työtä. – Poliisin ennalta estävän toiminnan kehittäminen sellaiseen suuntaan, ettei mikään yhteisö pitäisi poliisia vastustajana tai etteivät tietyt ryhmät jättäytyisi poliisin palvelujen ulkopuolelle, sekä luottamuksen luominen ja lisääminen poliisin ja eri maahanmuuttaja-/vähemmistöryhmien välillä – Yleistä turvallisuustilannetta ja riskitekijöitä koskevien tietojen kerääminen ja analysointi – Perheiden (mukaan lukien maahanmuuttajataustaisten nuorten) tukeminen suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumiseksi ja rikollisen käyttäytymisen (mukaan lukien rasististen ilmiöiden) kehittymisen ehkäisemiseksi yhdessä muiden viranomaisten kanssa – Väkivaltaiseen ekstremismiin johtavan radikaalin ajattelun ehkäiseminen
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Poliisin palvelujen tuominen maahanmuuttaja-/etnisten yhteisöjen ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien yhteisön jäsenten ulottuville käymällä moskeijoissa, kauppakeskuksissa, kahviloissa, jalkapallo-otteluissa ja kaikissa tiettyjen etnisten ryhmien suosimissa paikoissa – Tiedotustilaisuuksien järjestäminen vähemmistöryhmille, esimerkiksi maahanmuuttajanaisten turvakodeissa, LGBT-maahanmuuttajille heidän kohtaamispaikoissaan, keskustelu esimerkiksi viharikostapauksista – Luennot esimerkiksi kouluissa, jolloin voidaan samalla kertaa tavoittaa satoja vähemmistöihin / etnisiin ryhmiin kuuluvia opiskelijoita – Yhteisön jäsenten tekemien <u>rikosilmoitusten vastaanotto</u> (tapahtumapaikalla)
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Ennalta estävä poliisitoiminto (mukaan lukien sosiaalityöntekijä), Helsingin kaupungin sosiaalipalvelut, sovittelutyötä tekeviä kansalaisjärjestöjä, seksityöhön liittyvien kysymysten parissa työskenteleviä kansalaisjärjestöjä ja ryhmiä, naisiin kohdistuvan väkivallan parissa toimivia asiantuntijoita, uskonnollisia ryhmiä, LGBT-ryhmiä, maahanmuuttajanaisten ryhmiä, turvapaikanhakijaryhmiä
Poliisin rooli hankkeessa	Päävastuu kaikkien edellä kuvattujen tapaamisten ja toimien hoitamisesta
Tärkeimmät tulokset	Tapaamiset yhteisöjen kanssa, keskustelut, luottamuksen rakentaminen

Nro 2 Suomi	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Ei rasismille!
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	2013–2017
Kumppanuudessa mukana	Hankkeen johtaja: Suomen Punainen Risti . Kumppani: 16 pääosin eri vähemmistöyhteisöjen (esimerkiksi maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat, romanit) parissa toimivaa ja/tai yhdenvertaisuustyötä tekevää virallista valtakunnallista kansalaisjärjestökumppania Yhteistyötahot: 250 kansalaisjärjestöä, Suomen Punaisen Ristin kaikki piirit, Ruotsin Punainen Risti, sisäministeriö , oikeusministeriö , opetus- ja kulttuuriministeriö , työ- ja elinkeinoministeriö , Poliisihallitus , Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja muita uskonnollisia yhteisöjä, ELY-keskukset , yliopistot, kunnat
Päätavoitteet	Yhteistyö eri sidosryhmien, muun muassa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja viranomaisten, kanssa rasismia ja rasisminvastaisuutta koskevan yhteiskunnallisen keskustelun monipuolistamiseksi ja vihapuheen ehkäisemiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa
Edistetyt toimet rasismia, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Useiden verkostotapaamisten järjestäminen kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten kanssa, luentoja, työpajoja, kouluvierailuja ja seminaarien järjestäminen eri puolilla Suomea sekä lausuntojen ja asiantuntijalausuntojen antaminen – Valtakunnallisen Rasisminvastainen viikko -kampanjan järjestäminen vuosina 2013–2017, mukana vuosittain useita satoja kansalaisjärjestöjä, viranomaisia, mukaan lukien eri poliisi- ja sidosryhmiä – Rasistiseen mediasisältöön reagoinut Quick Response -ryhmä (2013) – Selvitys rasisminvastaista työtä tekevien kansalaisjärjestöjen tukitarpeista (2013) – Kysely rasismia kohdanneiden henkilöiden vertaistukimahdollisuuksista (2014) – Paikallistason viranomaisille ja vapaaehtoistyöntekijöille suunnatut 11 koulutusmoduulia aiheesta ”Miten autan viharikoksen uhria?” (2017), mukana aina poliisi ja syyttäjät kertomassa viharikostapauksiin liittyvistä käytännöistään – Erilaisen koulutusmateriaalin tuottaminen ja menetelmien kehittäminen
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Poliisi, syyttäjät, pääosin eri vähemmistöyhteisöjen (esimerkiksi maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat, romanit) parissa toimivien virallisten valtakunnallisten kansalaisjärjestökumppaneiden edustajat
Poliisin rooli hankkeessa	Kouluttajina koulutusmoduuleissa
Tärkeimmät tulokset	<ul style="list-style-type: none"> – Teatterimenetelmällä toteutettu rasismia puuttumista käsittelevä käytännön työpaja – Rasismivisa kouluille (ja muuta kouluille kehitettyä materiaalia) – Rasismi 24 -lautapeli, jota voidaan käyttää rasismia koskevan keskustelun avaajana ryhmissä, kehitetty yhteistyössä Suomessa vuoden 2015 jälkeen tapahtunutta julkisen keskustelun polarisoitumista ja vihapuheen lisääntymistä käsittelevän Kiehumispiste-elokuvan vaikuttavuuskampanjan kanssa – Ohjeistus kansalaisjärjestöjen monikulttuuriseen rekrytointiin (2014)

	<ul style="list-style-type: none"> – Kansalaisjärjestöjen ja muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden taitojen ja rohkeuden lisääminen yhteiskunnassa esiintyvään rasismiin reagoimista ja oman työn kriittistä tarkastelua varten – Rasisminvastaista työtä tekevien kansalaisyhteiskunnan toimijoiden verkoston luominen
--	--

Italian hyvät käytännöt

Nro 1 Italia	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	<u>Together. Fighting against hate crimes</u>
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	2014–2016, Milano
Kumppanuudessa mukana	CGIL – Camera del Lavoro Metropolitana di Milano (ammattijärjestö), Lunaria, Milanon kaupungin paikallispoliisiosasto, Roma 3 -yliopisto (ei mukana koulutuksessa)
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Maahanmuuttajien ja LGBT-henkilöiden oikeuksia ja oikeusloukkauksia koskeva koulutus poliiseille – Aihetta koskevan tietoisuuden lisääminen – Viharikoksia koskevan tiedonkeruun parantaminen luomalla ja käyttämällä vakiomuotoisia tiedonkeruumenetelmiä ja -välineitä – Kannustaminen hyvien käytäntöjen soveltamiseen tapausten käsittelyssä
Edistetyt toimet rasismiin, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Hankkeen koulutuskäsikirjan ”Empowering civil society and Law Enforcement Agencies to make hate crime visible” (kansalaisyhteiskunnan ja lainvalvontaviranomaisten voimavarojen lisääminen viharikosten näkyviin saamiseksi) laatiminen – Poliisille suunnattu koulutus (yli 80 poliisissa työskentelevää): kaksi koulutustilaisuutta (luentoja ja työpaja), aiheina rotuun/etniseen alkuperään perustuva syrjintä, LGBT-henkilöiden syrjintä, maahanmuuttajien ja LGBT-henkilöiden oikeudet sekä viharikokset
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Ihmisoikeus- ja syrjintäasiantuntijat, CGIL:n ja Lunarian jäsenet, tutkijat, poliisi
Poliisin rooli hankkeessa	Koulutuksen saaja/käyttäjä
Tärkeimmät tulokset	<ul style="list-style-type: none"> – Koulutuskäsikirjan ”Empowering civil society and Law Enforcement Agencies to make hate crime visible” laatiminen neljällä kielellä – Poliisissa työskentelevien tietoisuuden lisääminen vähemmistöryhmien syrjinnästä ja oikeuksista – Viharikosten seuranta Italiassa koskeva kansallinen raportti

Nro 2 Italia	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	RomaMatrix. Mutual Action Targeting Racism, Intolerance and Xenophobia
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	2013–2015, Bologna
Kumppanuudessa mukana	Bolognan kunta , Emilia-Romagnan alue – syrjinnänvastainen alueellinen keskus , EOS – Extrafondente Open Source (aiheen ja koulutuksen asiantuntijat)
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Romaneihin kohdistuvan rasismien, suvaitsemattomuuden ja muukalaisvihan torjunta sekä romaniväestön parempi integroituminen – Poliisin ja syrjinnänvastaisen alueverkoston toimijoiden osaamisen lisääminen romaneihin kohdistuvan syrjinnän käsittelyssä parantamalla heidän valmiuksiaan tunnistaa syrjintätilanteita ja sosiaalista syrjäytymistä sekä torjua niitä, myös tuottaen synergia vaikutuksia tarjottujen palvelujen kanssa – Kunnallisen poliisin roolin edistäminen myönteisenä toimijana romaniyhteisöjen ja paikallisten elinten rajapinnassa
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Paikalliset tapaamiset palvelujen tarjoajien ja yhteisön edustajien kanssa paikallisten ongelmien seuraamiseksi – Alueellisen keskustelufoorumien luominen romaneihin kohdistuvan syrjinnän käsittelyä varten – Kolme kurssia syrjinnänvastaisen alueverkoston toimijoille, aiheina romaneihin kohdistuva syrjintä sekä välineet suojeluun ja ennaltaehkäisyyn – Kaksi koulutustapaamista poliisille ja romaniyhteisöjen jäsenille – Tiedotus- ja koulutusmateriaalin tuottaminen
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Koulutusasiantuntijat, rasismi-/syrjintäasioiden asiantuntijat, poliisit, romaniyhteisön ja -järjestöjen jäsenet, alueelliset työntekijät
Poliisin rooli hankkeessa	Koulutuksen saaja/käyttäjä
Tärkeimmät tulokset	<ul style="list-style-type: none"> – Poliisien tietoisuuden lisääminen romanien syrjinnästä ja oikeuksista – Romaneihin ja sinteihin liittyviä kysymyksiä koskeva käsikirja paikallispoliisin toimijoille (vain italiaksi) – Romanien ja sintien syrjintää koskeva käsikirja (vain italiaksi) – Romani- ja sintiyhteisöjen sekä yhteiskunnan välisten ristiriitojen sosiaalista sovittelua koskeva käsikirja (vain italiaksi)

Portugalin hyvät käytännöt

Nro 1 Portugali	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Juntos por Todos (kaikki yhdessä)
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	1.7.2016 lähtien – kansallinen, paikallisesti toteutettava hanke
Kumppanuudessa mukana	Hankkeen johtaja: järjestyspoliisi (PSP) Kumppani: maahanmuuttovaltuutettu (ACM) – maahanmuuttoasioiden seurantaryhmä
Päätavoitteet	– Järjestyspoliisin (PSP) ja maahanmuuttovaltuutetun (ACM) välisen pöytäkirjan allekirjoittaminen, tavoitteena ”edistää ristiriitojen ehkäisemistä monikulttuurisissa yhteisöissä, jotka voivat olla haavoittuvia, sekä kaikkien asukkaiden turvallisuutta kansalaisuudesta ja kulttuuritaustasta riippumatta” – Koulutuksen järjestäminen PSP:n kahden ensimmäisen toimintatason poliiseille, aiheena muuttoliikeilmio Portugalissa, maassa asuvat kansalliset ja kulttuuriset ryhmät, monimuotoisuus ja kulttuurienvälinen vuoropuhelu – Koulutuksen järjestäminen ACM-ammattilaisille, aiheena poliisin toimintaa ohjaava lainsäädäntökehys sekä viestintästrategioiden laatiminen PSP:n kanssa
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	– Vuonna 2016 kaksi koulutusta 36 ACM-ammattilaiselle – Vuonna 2017 kaksi koulutusta 42 ACM-ammattilaiselle – Vuonna 2016 kaksi koulutusta Lissabonissa ja Portossa 117 henkilölle: osallistujina Choices-ohjelman ja sen puitteissa kehitettyjen hankkeiden johtajia, sovittelijoita ja edistäjiä – Kesä-joulukuuksi 2017 suunniteltu 40 koulutustilaisuutta noin 800 poliisille
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Kaikki lähipoliisitoiminnassa työskentelevät poliisit, ACM-ammattilaiset, monikulttuurisia yhteisöjä, Choices-ohjelman johtajat, sovittelijat ja edistäjät
Poliisin rooli hankkeessa	Koulutukseen osallistuja ja kouluttaja
Tärkeimmät tulokset	– Kotoutumiseen ja kulttuurisen monimuotoisuuden hallintaan liittyvä koulutus noin tuhannelle lähipoliisitoiminnassa työskentelevälle poliisille – Koulutus ACM:n työntekijöille ja teknisille asiantuntijoille, aiheena PSP ja sen organisaatio ja tehtävät, rikokset ja poliisin toiminta

Nro 2 Portugali	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Comemoração do Dia Internacional para a Tolerância (kansainvälisen suvaitsevaisuuden päivän vietto)
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	2013, Lissabon
Kumppanuudessa mukana	Järjestyspoliisi (PSP), Suur-Lissabonin poliisitoimi – 5. divisioona – lähipoliisitoiminta, romanialainen koulu, Romanian ortodoksinen kirkko, maahanmuuttovaltuutettu (ACM), Romanian suurlähetystö
Päätavoitteet	– Romanianlaisyhteisöön kohdistuvan suvaitsemattomuuden torjunta – Kulttuurienvälisyyden, terveen rinnakkaiselon ja turvallisuudentunteen edistäminen
Edistetyt toimet rasmin, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	Vierailu PSP:n toimitiloissa ja operatiivisen välineistön esittely
Hankkeessa mukana olevat ammatilliset ja yhteisöt/yhteenliittymät	PSP:n viranhaltija ja Escola Segura (turvallinen koulu) -ohjelman edustajia, ACM:n edustajana kansallisen maahanmuuttajien tukikeskuksen CNAI:n johtaja Lissabonissa, Portugalin romanialaisen ortodoksiyhteisön uskonnollinen johtaja, romanialaisen koulun opiskelijoita, Romanian suurlähetystön edustaja
Poliisin rooli hankkeessa	Poliisin roolin ja tehtävien selittäminen ja niistä tiedottaminen opiskelijoille
Tärkeimmät tulokset	Luottamuksen ja turvallisuudentunteen luominen

Espanjan hyvät käytännöt

Nro 1 Espanja	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Monimuotoisuuden hallinnasta vastaava yksikkö, Madridin kunnallinen poliisi
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2016 lähtien, Madrid
Kumppanuudessa mukana	Madridin kunnallinen poliisi , monimuotoisuuden hallinnasta vastaava yksikkö, Madridin kaupunki , tietotekniikkarikoksiin ja viharikoksiin erikoistunut syyttäjänvirasto
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Viharikosten tunnistaminen ja näkyviin saaminen – Vaivaton mahdollisuus ilmoittaa tällaisista tapahtumista niihin erikoistuneille poliiseille, jotta voidaan tunnistaa ja tuoda esiin mahdolliset raskauttavat viitteet rasismista, muukalaisvihasta ja muista suvaitsemattomuuden muodoista ja tutkia niitä tällaisina rikoksina niin, etteivät ne jää piiloon muun rikosnimikkeen taakse – Tapauksen tutkinta, yhteydenotto uhriin seurantatoimia varten, tarkistaminen, onko sama tapahtunut hänelle uudelleen, ja samalla arvio tyytyväisyydestä poliisien tekemään työhön, yhteydenpito, verkostojen luominen yhdistysten kanssa, jotka ovat tekemisissä mahdollisten perusoikeusloukkausten kohteeksi joutuneiden henkilöiden kanssa – Yhteistyösopimusten edistäminen ja laatiminen ihmisoikeuksia puolustavien yhdistysten, kansalaisjärjestöjen ja muiden tahojen kanssa rasismiin, muukalaisvihan, LGBTI-henkilöihin kohdistuvan fobian sekä muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja/tai radikalisoitumisen ehkäisemiseksi
Edistetyt toimet rasismiin, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Tiedon ja voimavarojen lisäämiseen tähtäävä tapaaminen yhdistysten kanssa – Viharikosten ja muun suvaitsemattomuuden, varsinkin verkossa esiintyvän vihapuheen, lievien fyysisten uhkausten ja muiden uhkausten, rekisteröinti ja tutkinta yhteistyössä muiden sosiaalisten ja institutionaalisten toimijoiden kanssa, jotta varmistetaan tosiasiallinen syytteesenpano näissä rikoksissa ja muissa syrjintätapauksissa – Tilastoraportti Madridissa sattuneista tapahtumista, myös niistä, joista ei ole tehty ilmoitusta poliisille – Uhrin tukeminen tutkinnan aikana sekä tapahtuman jälkeiset seurantatoimet, jotta saadaan selville, onko sama toistunut – Madridin päivystyspalvelun kanssa tehty sopimus graffitien ja muiden vihaan, rasismiin, suvaitsemattomuuteen jne. yllyttävien kuvien poistamisesta, valokuvareportti tekijän tai väkivaltaisen ryhmän tunnistamiseksi – Asianajajaliiton ja Madridin sosiaaliavun kanssa tehty sopimus viharikoksen uhriksi joutuneiden asunnottomien oikeudenkäyntimenettelyjen ilmoittamisesta monimuotoisuuden hallinnasta vastaavan yksikön kautta sekä liikkuvan yksikön tarjoaminen paikaksi, jossa voidaan suorittaa kuulustelut asianajajan läsnä ollessa ilman, että asianomaiset henkilöt joutuvat jättämään omaisuuttaan tai lemmikkieläimiään – Asiakirjojen ja tiedotusmenettelyjen mukauttaminen ja kääntäminen pistekirjoitukselle ja selkokielelle rikosten uhreja varten – Viittomakielen ja usean muun kielen tulkkauspalvelut uhreille – Valinta- ja edistämisprosesseihin liittyvä koulutus (10 tunnin koulutus viharikoksista ja monimuotoisuuden hallinnasta) – Monimuotoisuuden hallintaa ja viharikoksia käsittelevä erikoiskoulutus (30 oppituntia) – Sosiaalisia verkostoja käsittelevä päivityskurssi (kolme tuntia)

	– Viharikoksia koskevat koulutuspäivät (viisi tuntia, puolen vuoden välein)
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Madridin kaupungin terveyst-, turvallisuus- ja hätäpalvelut, Madridin kunnallisen poliisin monimuotoisuuden hallinnasta vastaava yksikkö; yksikön 33 työntekijästä 40 prosenttia on naisia, kun taas Madridin kunnallisen poliisin muissa yksiköissä työskentelee 12 naista (32 prosenttia)
Poliisin rooli hankkeessa	Päätöimija, johtaa kaikkea toimintaa
Tärkeimmät tulokset	<ul style="list-style-type: none"> – Koulutuksen parantaminen ja viharikoksiin erikoistuminen, verkoston luominen rasismien, muukalaisvihan, LGTB-henkilöihin kohdistuvan fobian ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen torjunnan parissa työskentelevien yhdistysten ja kansalaisjärjestöjen kanssa, työskentelymahdollisuuksien ja suorien vuorovaikutusmahdollisuuksien luominen monimuotoisuuden hallinnasta vastaavan yksikön kanssa – Tiedon lisääminen rasismista ja viharikoksista suunnittelemalla viharikosten ja syrjinnän ehkäisy- ja tiedotuskampanjoita ja osallistamalla niihin yhdessä yhdistysverkoston kanssa sekä kansalaisyhteiskunnan aktiivinen osallistuminen – Madridin kaupungissa tapahtuneita viharikoksia ja syrjintätapauksia, mukaan lukien tapaukset, joista uhri ei ole tehnyt ilmoitusta, koskevan rekisterin luominen sekä niiden analysointi ja riskikarttojen laatiminen radikalisoitumisen, rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen ehkäisemiseksi

Nro 2 Espanja	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Las Palmas de Gran Canarias paikallispoliisin suojele- ja tukitoimenpiteistä vastaava yksikkö (rakenteilla)
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2016 lähtien, Las Palmas de Gran Canaria
Kumppanuudessa mukana	Paikallispoliisin suojele- ja tukitoimenpiteistä vastaava yksikkö, Las Palmas de Gran Canarias kaupungin turvallisuusosasto, kunnan sosiaalipalvelu
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Huomion kiinnittäminen syrjäytymisvaarassa tai suojelelun tarpeessa oleviin henkilöihin – Viharikosten uhrien tukeminen
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Tiedotustoimet oppilaitoksissa – Koulutus (kolme koulutusmoduulia, 120 tuntia, 20 poliisille), joka antaa perustiedot viharikoksista ja syrjinnästä poliisin toiminnan parantamiseksi, aiheina tapausten tunnistaminen, mainittujen rikosten ehkäisy ja torjunta sekä huomion kiinnittäminen oletettuihin uhreihin; teoreettinen lähestymistapa institutionaaliin ja oikeudellisiin peruskäsitteisiin – Pöytäkirjojen laatiminen yksittäisistä poliisin toimista oltaessa tekemisissä mahdollisten uhrien ja todistajien kanssa
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Poliisi
Poliisin rooli hankkeessa	Päätöimija, johtaa kaikkea toimintaa
Tärkeimmät tulokset	Ei saatavilla

Nro 3 Espanja	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Poliisin monimuotoisuuden hallintaohjelma, Fuenlabradan paikallispoliisi
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2008 lähtien, Fuenlabrada (Madridin metropolialue)
Kumppanuudessa mukana	Fuenlabradan paikallispoliisi , Fuenlabradan kaupunki , yleisen turvallisuuden osasto (Concejalía de Seguridad Ciudadana) ja kaupunginjohtaja (alcaldía)
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Paikallisen yhteisön tietoisuuden lisääminen syrjinnän ja vihapuheen ehkäisemiseksi, yleisten tiedotustoimien kehittäminen tällaisen käyttäytymisen vastustamiseksi ja tällaisen käyttäytymisen sosiaalisen hyväksyttävyyden vähentäminen – Viharikoksista ilmoittamisen lisääminen, tuen (myös psykologisen tuen) takaaminen uhreille sekä tosiasiallisen syytteen esittämisen edistäminen näissä rikoksissa ja muissa syrjintätapauksissa yhdessä muiden sosiaalisten ja institutionaalisten toimijoiden kanssa – Laajan yhteisen politiikan edistäminen yhteistyössä ihmisoikeuksien puolustajien kanssa tekemisissä olevien paikallisten elinten kanssa, viharikosten uhrien suojeleminen, eri osa-alueiden ja kunnallisten palvelujen koordinointi sekä yhteistyö näissä asioissa toimivaltaisten kunnan ulkopuolisten tahojen kanssa – Vihapuheen poistaminen Fuenlabradan rakennusten seinistä sekä kaiken internetissä tapahtuvan valvonta ja seuranta – Syrjinnän ja viharikosten torjuntaa sekä uhreista huolehtimista koskeva koulutus kunnallisissa palveluissa työskenteleville – Monimuotoista yhteiskuntaa palvelevien erikoistuneiden poliisitiimien ylläpito sekä poliisin viharikoksissa ja muussa syrjinnässä käyttämien menettelytapojen parantaminen ja koordinointi kunnallisen uhrien avustamispalvelun kanssa – Erikoistuneen monialaisen palvelun toimivuuden varmistaminen oikeudellisen ja psykososiaalisen tuen tarjoamiseksi viharikosten ja muun syrjinnän uhreille – Kulttuurista monimuotoisuutta koskevan kunnallisen ohjelman ylläpito ja vahvistaminen sekä sellaisten elinten ylläpito ja vahvistaminen, joissa on mukana kansalaisia ja jotka edistävät kunnallisten palvelujen ja monimuotoisen yhteiskunnan kohtaamista, esimerkiksi Mesa de la Convivencia ja monimuotoista yhteiskuntaa edistävä kansalaisturvallisuuskomitea
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	– Kaikki rasistiset ja muukalaisviihamieliset rikokset kattavan vihan vastaisen toimintasuunnitelman laatiminen
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Yleisen turvallisuuden osasto, paikallispoliisin päällikkö, poliisin monimuotoisuuden hallinnasta vastaava yksikkö (GESDIPOL, kuusi poliisia)
Poliisin rooli hankkeessa	Päätoimija, johtaa kaikkea toimintaa
Tärkeimmät tulokset	– Vihän vastainen toimintasuunnitelma, johon sisältyvät kaikki rasistiset ja muukalaisviihamieliset rikokset

	<ul style="list-style-type: none"> – Toimintapöytäkirjojen laatiminen rasististen tapahtumien toteamisen yhteydessä – Tietoisuuden lisääminen vähemmistöryhmissä ja yhteistyö yhteisöjen kanssa (esimerkiksi Fuenlabradan islamilainen yhteisö järjesti Barcelonan iskujen vastaiset mielenosoitukset) – Edelläkävijä ja esimerkki Espanjan muille paikallispoliiseille rasismien ja muukalaisvihan torjunnassa
--	--

Nro 4 Espanja	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Proyecto de investigación Cultura, civilizaciones, diversidad, seguridad ciudadana y derechos (kulttuuria, sivilisaatioita, monimuotoisuutta sekä kansalaisten turvallisuutta ja oikeuksia koskeva tutkimushanke)
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2011/2012 lähtien, Valencia ja Kastilia-La Mancha
Kumppanuudessa mukana	<p>Hankkeen johtajat: Valencian yliopiston maantieteen ja historian tiedekunta ja oikeustieteellinen tiedekunta (IDHUV), Alicanten yliopiston kulttuurialan vararehtori, Espanjan kuntien ja alueiden liiton (FEMP) sivilisaatioryhmä</p> <p>Kumppanit: yhteiskunnalliset ryhmät</p> <p>Muut järjestäjät: Valencian yliopiston ihmisoikeuksien laitos, Valencian yliopiston paikallisen kehityksen laitos, Valencian yliopiston kriminologian laitos, Valencian yliopiston kansainvälisen oikeuden osasto, Valencian yliopiston ihmismaantieteen osasto, historian tiedekunnan kulttuurialan varadekaani, Alicanteen yliopiston kulttuurialan varadekaani, Kastilia-La Manchassa yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta</p>
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Viharikosten ja syrjinnänvastaisen lainsäädännön historiaan ja poliisin elinten kehitykseen liittyvien kysymysten tutkiminen – Poliisin ja asevoimien sekä Valencian yliopiston opiskelijoiden kouluttaminen viharikoksia koskevan tiedon lisäämiseksi – Viharikosten vastaiseen toimintaan soveltuvien työkalujen löytäminen ja parantaminen, erityisesti yleisestä turvallisuudesta vastaavien tahojen ja asevoimien käyttöön, mutta myös yksityisen turvallisuuden alalla
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Monikulttuurisuuteen ja kulttuurienvälisyyteen liittyvä tutkimus – Erilaiset koulutukset (kesto yleensä 8–10 tuntia) Valencian itsehallintoalueen kuntien paikallispoliisissa työskenteleville
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Poliisi, paikallisviranomaiset, oikeudelliset, sosiaaliset ja hallinnolliset toimijat, vähemmistöjen sosiaalisten järjestöjen jäsenet
Poliisin rooli hankkeessa	Koulutukseen osallistuja ja sen johtaja
Tärkeimmät tulokset	Noin 300 henkilön kouluttaminen (pääasiassa paikallispoliisi) Valencian itsehallintoalueella ja Kastilia-La Manchassa itsehallintoalueella (Albacete)

Ison-Britannian hyvät käytännöt

Nro 1 Iso-Britannia	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Bradford Hate Crime Strategy (Bradfordin viharikosstrategia)
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	2017–2020, Bradford, West Yorkshire
Kumppanuudessa mukana	Hankkeen johtaja: Bradford Hate Crime Alliance -yhteenliittymä Kumppanit: Bradfordin kaupunginvaltuusto ja West Yorkshiren poliisi
Päätavoitteet	– Viharikosten määrän vähentäminen sovittuun vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa lueteltujen toimenpiteiden avulla – Sovittu strategia ja toimintasuunnitelma kaikille kumppaneina toimiville
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	Bradfordin viharikosstrategian laatiminen: vihan KITKEMISEEN tähtäävä PERUSKIRJA, jonka ovat allekirjoittaneet kaikki Bradfordin kaupungin merkittävät elimet ja joka kattaa kaikki kansallisesti määritetyt vihan perusteet (rotu, uskonto, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja transsukupuolisuus)
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Poliisi, vihan kitkemiseen sitoutunut noin 20 organisaation yhteenliittymä ja alueen kansalaisjärjestöjä
Poliisin rooli hankkeessa	Kumppani Bradfordin viharikosstrategiaa koskevassa sopimuksessa
Tärkeimmät tulokset	– Uhrien saaman tuen lisääntyminen – Yhteisön jännitteiden vähäisyys (jopa Lontoon ja Manchesterin terrori-iskujen kaltaisten merkittävien tapahtumien jälkeen) – Entistä useamman kumppanin yhteistyö yhden sovittuun kirjalliseen suunnitelmaan mukaisesti

Nro 2 Iso-Britannia	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Third Party Hate Crime Reporting (viharikoksista ilmoittaminen ulkopuoliselle taholle)
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2016 lähtien, Bradford, West Yorkshire
Kumppanuudessa mukana	Hankkeen johtaja: Bradford Hate Crime Alliance -yhteenliittymä (BHCA) Kumppanit: Bradfordin kaupunginvaltuusto ja West Yorkshiren poliisi
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Uhrin rohkaiseminen ilmoittamaan yhteisössä tapahtuneista viharikoksista silloin, kun uhri ei halua käydä poliisiasemalla – Uhrin opastaminen ja tukeminen ja henkilökohtaisemman palvelun tarjoaminen kuin kiireisellä poliisiasemalla
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	<ul style="list-style-type: none"> – Palvelu, jossa viharikoksista voi ilmoittaa BHCA:n verkkosivuston kautta (kun ilmoitus on vastaanotettu, BHCA:lle ja West Yorkshiren poliisiin viharikoskoordinaattoreille lähtee sähköpostiviesti) – Nimettyjen viharikoskoordinaattoreiden suorittama tapauksen käsittely ja kirjaaminen tutkintaa varten 24 tunnin kuluessa – Käynti uhrin luona ja tuen tarjoaminen samalla, kun poliisitutkinta alkaa – Olennaisten tietojen kerääminen ja antaminen poliisille, jos jotain tietoja on jäänyt puuttumaan – Asiantuntija-avun tarjoaminen uhrille, jos tarpeen traumasta selviämiseksi – Ulkopuolisen ilmoituskeskuksen henkilöstön vuosittainen koulutus (PowerPoint-esitys, YouTube-videoita ja vuorovaikutteisia osioita), aiheina viharikokset, ajantasainen lainsäädäntö ja mahdolliset hyvät käytännöt
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Poliisi, kaupunginvaltuutetut ja BHCA:n työntekijät
Poliisin rooli hankkeessa	Kumppani ja joskus kouluttaja
Tärkeimmät tulokset	Ulkopuoliset ilmoituskeskukset ovat antaneet yleisölle mahdollisuuden ilmoittaa viharikoksista poliisiaseman ulkopuoliselle taholle. Keskukset ovat pystyneet tarjoamaan tukea viharikosten uhreille, ja niiden tietoon on tullut yli 300 viharikosta huhtikuun 2016 ja maaliskuun 2017 välisenä aikana.

Nro 3 Iso-Britannia	
Hankkeen/toimenpiteen nimi	Strategic Management Group (strateginen johtoryhmä)
Hankkeen toteutusajankohta ja -paikka (kaupunki)	Vuodesta 2010 lähtien, Bradford, West Yorkshire
Kumppanuudessa mukana	Hankkeen johtaja: Bradford Hate Crime Alliance -yhteenliittymä (BHCA) Kumppanit: Bradfordin kaupunginvaltuusto ja West Yorkshiren poliisi
Päätavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> – Kumppaneina toimiminen, toiminnan johtaminen, strategian ja toimintasuunnitelman tulosten arviointi vuoden mittaan – Ohjaus tietyissä kysymyksissä ja poliisin alipäällystön ja kaupunginvaltuutettujen neuvonta – Tutkimustiedon ja muiden tietojen kerääminen eri lähteistä alueen vihatilanteen selvittämiseksi
Edistetyt toimet rasismien, syrjinnän jne. ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (mukaan lukien koulutus)	Strategian laatiminen ja toimintasuunnitelmasta sopiminen
Hankkeessa mukana olevat ammattilaiset ja yhteisöt/yhteenliittymät	Vihaa vastaan toimivien organisaatioiden jäseniä, poliisi, BHCA:n jäsenet
Poliisin rooli hankkeessa	Osallistuminen johtoryhmän toimintaan
Tärkeimmät tulokset	Yhtenäisen strategian ja toimintasuunnitelman laatiminen, suunnitelman arviointi ja reagointi yhteisöä uhkaaviin tapahtumiin

2.2 Hyvien käytäntöjen analysointi: yhtäläisyydet ja erot

Edellä olevissa taulukoissa esitettyjen tietojen perusteella voidaan analysoida hyvien käytäntöjen yhtäläisyyksiä, eroja ja erityispiirteitä.

Vaikka, kuten jo todettiin, kaikki hyvät käytännöt on toteutettu paikallisesti, eräät niistä ovat olleet osa laajempia hankkeita, joiden kautta ne ovat saaneet rahoitusta. Etenkin Bulgarian hyviä käytäntöjä on rahoitettu eurooppalaisin varoin, kun taas Italian molemmat hyvät käytännöt ovat italialaisten kumppaneiden toimenpiteitä, mutta ne sisältyvät eurooppalaisiin hankkeisiin, joissa on mukana muita Euroopan maita. Suomen hyvä käytäntö nro 2 ja Portugalin hyvä käytäntö nro 1 ovat osa kansallisia hankkeita, mutta niiden kehitystä ja vaikutuksia voidaan kuitenkin tarkastella paikallisessa kaupunkikontekstissa. Kaikki muut edellä mainitut hyvät käytännöt on suunniteltu ja toteutettu paikallisesti.

Taulukko 2. Yhteenveto hyvien käytäntöjen taustasta/rahoituksesta

Eurooppalainen	Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Italian hyvät käytännöt nro 1 ja 2
Kansallinen	Viron hyvä käytäntö nro 1, Suomen hyvä käytäntö nro 2, Portugalin hyvä käytäntö nro 1
Paikallinen	Suomen hyvä käytäntö nro 1, Portugalin hyvä käytäntö nro 2, Espanjan hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3, Espanjan hyvä käytäntö nro 4, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3

Kaikissa hyvissä käytännöissä, lukuun ottamatta Viron hyvää käytäntöä nro 1, on kyse jonkin laajuisesta kumppanuudesta. Yli kolmasosassa hyvistä käytännöistä kumppanuudessa on mukana julkisia tahoja (ministeriö, kaupunki, alue, julkiset sosiaalipalvelut), kun taas puolessa niistä on kumppaneina yhdistyksiä ja kansalaisjärjestöjä, jotka ovat tekemisissä erilaisiin haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin ja vähemmistöihin kohdistuvan rasismien ja syrjinnän kanssa, sekä uskonnollisia ja etnisiä yhteisöjä (nro 2 Suomi, nro 2 Portugali). Vain Italian hyvässä käytännössä nro 1 kumppanuudessa on mukana ammattijärjestö.

Taulukko 3. Yhteenveto hyvissä käytännöissä mukana olevista kumppaneista

Poliisi	Viron hyvä käytäntö nro 1, Suomen hyvä käytäntö nro 1, Portugalin hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Espanjan hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3
Kansalliset tai alueelliset elimet	Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Suomen hyvä käytäntö nro 2, Italian hyvä käytäntö nro 2, Portugalin hyvä käytäntö nro 1
Kunta/ kaupunki/sosiaalipalvelut	Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Italian hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Espanjan hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3
Kansalaisjärjestöt/yhdistykset	Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Italian hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3
Uskonnolliset yhteisöt / kirkot	Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Portugalin hyvä käytäntö nro 2
Yliopistot	Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Italian hyvä käytäntö nro 1
Ammattijärjestöt	Italian hyvä käytäntö nro 1

Vaikka kaikkien hankkeiden päätavoitteena on selvästi rasismien, muukalaisvihan, suvaitsemattomuuden ja viharikosten ehkäiseminen ja/tai torjunta ja vähentäminen, tällaisen käyttäytymisen kohteiden ja uhrien suhteen on joitain eroja. Erityisesti Bulgarian hyvä käytäntö nro 1 ja Italian hyvä käytäntö nro 2 keskittyivät romaneihin kohdistuvan syrjinnän torjumiseen. Portugalin ja Italian hyvät käytännöt nro 1 keskittyivät ensisijaisesti maahanmuuttajaväestöön kohdistuvan rasismien ja syrjinnän torjumiseen, kuten myös Portugalin hyvä käytäntö nro 2, jossa kohteena oli tarkemmin rajattu maahanmuuttajayhteisö eli romanialaiset. LGBT-henkilöihin kohdistuvan syrjinnän ja viharikosten torjunta oli sen sijaan aiheena ainoastaan Italian hyvässä käytännössä nro 1. Viron hyvä käytäntö nro 1 ja Suomen hyvä käytäntö nro 2 keskittyivät myös vihapuheen ehkäisemiseen ja torjuntaan. Sukupuolikysymys ei ole erityisen huomion kohteena missään analysoidussa hyvässä käytännössä, mutta se koskettaa niitä kaikkia: on todennäköistä, että sellaiset hyvät käytännöt, joilla pyritään ehkäisemään ja torjumaan haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuvaa syrjintää ja viharikoksia, koskevat useimmiten myös naisia, vaikkakaan ei nimenomaisesti.

Useimmissa analysoiduissa hankkeissa kaikkea tällaista käyttäytymistä voidaan torjua lisäämällä niin poliisin ja alkuperäisväestön kuin vähemmistöjen ja haavoittuvassa asemassa olevien yhteisöjen tietoa. Monien hankkeiden tavoitteena olikin antaa tietoa siitä, mitä viharikokset ovat, sekä saada rasismien ja syrjinnän uhrit luottamaan tai lisätä heidän luottamustaan poliisiin. Tämä vähentäisi rasististen ja viharikosten uhrien pelkoa ilmoittaa tällaisista rikoksista. Virallisten ilmoitusten lisääntyminen onkin erityisenä tavoitteena joissain analysoiduissa hyvissä käytännöissä, etenkin Espanjan hyvässä käytännössä nro 1 ja 3 sekä Ison-Britannian hyvässä käytännössä nro 2, jossa uhrille tarjotaan myös tukipalveluja koko ilmoitus- ja tutkintaprosessin ajan.

Taulukko 4. Yhteenveto hyvien käytäntöjen päätavoitteista

Rasism/syrjinnän/viharikosten ehkäiseminen, vähentäminen ja torjunta yleensä	Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Viron hyvä käytäntö nro 1 Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Italian hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Portugalin hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Espanjan hyvät käytännöt nro 1, 2, 3 ja 4, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3
Vihapuheen ehkäiseminen, vähentäminen ja torjunta	Viron hyvä käytäntö nro 1, Suomen hyvä käytäntö nro 2, Espanjan hyvä käytäntö nro 3
Maahanmuuttajaväestöön kohdistuvan rasism/syrjinnän/viharikosten ehkäiseminen, vähentäminen ja torjunta	Suomen hyvä käytäntö nro 1, Italian hyvä käytäntö nro 1, Portugalin hyvät käytännöt nro 1 ja 2 (nro 2 keskittyy erityisesti romanialaisiin)
Romaneihin kohdistuvan rasism/syrjinnän/viharikosten ehkäiseminen, vähentäminen ja torjunta	Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Italian hyvä käytäntö nro 2
LGBT-henkilöihin kohdistuvan rasism/syrjinnän/viharikosten ehkäiseminen, vähentäminen ja torjunta	Italian hyvä käytäntö nro 1, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3
Rasism ja viharikosten uhrien tukeminen ja niistä ilmoittamisen helpottaminen	Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Espanjan hyvät käytännöt nro 1 ja 3, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1 ja 2
Poliisia kohtaan tunnetun luottamuksen luominen tai lisääminen	Viron hyvä käytäntö nro 1, Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Italian hyvä käytäntö nro 2, Portugalin hyvä käytäntö nro 2, Ison-Britannian hyvä käytäntö nro 2
Koulutus	Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Italian hyvä käytäntö nro 1, Portugalin hyvä käytäntö nro 1, Espanjan hyvät käytännöt nro 3 ja 4
Pöytäkirjan, strategian tai toimintasuunnitelman laatiminen ja tietojen kerääminen	Portugalin hyvä käytäntö nro 1, Ison-Britannian hyvät käytännöt nro 1, 2 ja 3 (nro 3 erityisesti tietojen kerääminen ja tutkimus)

Edellä kuvatut seikat ovat sisältyneet useisiin toimenpiteisiin seuraavilla neljällä osa-alueella: koulutus, tiedotus ja keskustelu, toimintapöytäkirjojen laatiminen ja tutkimus.

Koulutus on yleisin toimenpide, mutta sitä ei ole toteutettu yhdenmukaisesti, vaan jokaisessa hankkeessa koulutuksen tavoitteet, tuntimäärät, sisältö, toteutustapa ja osallistujamäärä ovat erilaisia. Esimerkiksi Portugalin hyvässä käytännössä nro 1 koulutukseen sisältyi 40 koulutustilaisuutta, joihin osallistui noin tuhat poliisia, kun taas Espanjan hyvässä käytännössä nro 2 koulutus kesti yhteensä 120 tuntia ja se järjestettiin kolmena moduulina, joihin osallistui 10–15 poliisia. Espanjan hyvässä käytännössä nro 1 koulutus oli puolestaan järjestetty seuraavasti: 10 tunnin peruskoulutus, 30 tunnin erikoistumiskoulutus, kolmen tunnin päivityskurssi, viiden tunnin koulutuspäivä puolivuositain.

Joissain tapauksissa koulutus koostui luennoista, joissain tapauksissa taas käytettiin laboratorioita ja työpajoja (Italian hyvä käytäntö nro 1) ja jopa keskustelumuotoista koulutusta (Bulgarian hyvä käytäntö nro 1 ja Italian hyvä käytäntö nro 2).

Edellä mainittuihin hyviin käytäntöihin sisältyy niin vähemmistöille, etnisille yhteisöille, suurelle yleisölle kuin poliisille suunnattua laajaa **tiedotustoimintaa**. Analysoiduissa hankkeissa tietoa annettiin monin eri tavoin, esimerkiksi järjestämällä konferensseja (Bulgarian hyvä käytäntö nro 1), seminaareja ja työpajoja (Suomen hyvä käytäntö nro 2) sekä tapaamisia ja luentoja kouluissa tai opiskelijoille (Viron hyvä käytäntö nro 1, Suomen hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Portugalin hyvä käytäntö nro 2).

Tutkimustoimintaa (etenkin kyselyt) oli vähemmän: sitä löytyi ainoastaan Bulgarian hyvästä käytännöstä nro 1, Suomen hyvästä käytännöstä nro 2 ja Espanjan hyvästä käytännöstä nro 4.

Pöytäkirjoja tai sopimuksia tehtiin ainoastaan Ison-Britannian hyvissä käytännöissä, Portugalin hyvässä käytännössä nro 1 ja Espanjan hyvässä käytännössä nro 2.

Näissä kaikissa erilaisissa toimenpiteissä **oli mukana** useita **ammattilaisia**, sekä järjestäjinä/johtajina että toimenpiteiden ja palvelujen käyttäjinä. Yli puoleen analysoiduista hankkeista osallistui ihmisoikeus-, rasismi- ja syrjintäasioiden asiantuntijoita tai näiden kysymysten parissa toimivien kansalaisjärjestöjen edustajia. Vähemmistöt ja etniset yhteisöt sekä heidän johtajansa tai edustajansa ovat olleet jonkin verran mukana hankkeissa. Esimerkiksi romaniyhteisöjä on mukana Italian hyvässä käytännössä nro 2, Portugalin hyvässä käytännössä nro 1 ja 2 sekä Espanjan hyvässä käytännössä nro 4. Joihinkin hankkeisiin on osallistunut myös (paikallisia) viranomaisia (Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Italian hyvä käytäntö nro 2, Espanjan hyvä käytäntö nro 4 ja kaikki Ison-Britannian hyvät käytännöt) ja sosiaalityöntekijöitä (Suomen hyvä käytäntö nro 1 ja Espanjan hyvät käytännöt nro 1 ja 3).

Kaikissa hyvässä käytännössä on odotetusti mukana poliiseja, sillä heidän osallistumisensa oli yksi hyvien käytäntöjen keskeisistä valintaperusteista. **Poliisilla** ei kuitenkaan ole ollut sama **rooli** eri hankkeissa. Seitsemässä hyvässä käytännössä (Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Italian hyvät käytännöt nro 1 ja 2, Portugalin hyvä käytäntö nro 1, Espanjan hyvät käytännöt nro 1, 3 ja 4) poliisi oli koulutuksen saaja, kuudessa hankkeessa (Suomen hyvä käytäntö nro 2, Portugalin hyvä käytäntö nro 1, Espanjan hyvät käytännöt nro 1 ja 4, Ison-Britannian hyvä käytäntö nro 2) puolestaan kouluttaja. Viron hyvässä käytännössä nro 1, Suomen hyvässä käytännössä nro 1 sekä Espanjan hyvässä käytännössä nro 1, 2 ja 3 poliisi on ollut rasismien, syrjinnän ja viharikosten torjumiseksi toteutetun toimenpiteen järjestäjä ja johtaja. Ison-Britannian hyvässä käytännössä poliisi, jolla on vakiintuneet organisaatio- ja johtamisjärjestelmät ja menettelyn viharikosten kirjaamiseen, uhrien tukemiseen ja viharikoksiin puuttumiseen, toimii puolestaan myös kumppanina sopimuksessa. Poliisilla on näin ollen yleisesti ottaen aktiivinen rooli analysoiduissa hyvässä käytännössä, lukuun ottamatta Bulgarian hyvää käytäntöä nro 1 sekä Italian hyviä käytäntöjä nro 1 ja 2, joissa se on pelkästään osallistunut esiteltyjen hankkeiden muiden kumppaneiden antamaan koulutukseen.

Jos rasismien, muukalaisvihan, suvaitsemattomuuden ja viharikosten ehkäisemiseksi ja torjumiseksi toteutetut toimenpiteet ovat olleet erilaisia analysoiduissa konteksteissa, niin sama pätee näistä hankkeista ja toimenpiteistä saatuihin **tuloksiin**. Hankekumppaneiden keräämien hyvien käytäntöjen analysointi osoittaa, että tuloksia on monenlaisia.

Yksi tärkeimmistä tuloksista on epäilemättä keskustelun edistäminen ja tiedon saaminen erilaisiin haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin tai vähemmistöryhmiin kuuluviin kohdistuvasta rasismista, syrjinnästä ja viharikoksista sekä viimeksi mainittujen että paikallisen ja ulkomaalaisväestön ja myös poliisin keskuudessa. Tämä on eri yhteyksissä lisännyt poliisin tietoisuutta syrjintätilanteista ja viharikoksista. Voidaan myös olettaa, että keskustelun edistäminen ja tapaamisten järjestäminen on rakentanut ja lisännyt vähemmistöjen ja tällaisten rikosten uhrien luottamusta poliisiin. Tämä seikka mainittiin etenkin Suomen hyvässä käytännössä nro 1, Italian molemmissa hyvissä käytännöissä ja Portugalin hyvässä käytännössä nro 2, joskin on todennäköistä, että se sisältyy myös muihin käytäntöihin, joiden yhteydessä on raportoitu konkreettisemmista tuloksista. Virossa on havaittu, että verkossa tehtyjen vihapuhetta koskevien ilmoitusten määrä on kasvanut, ja Isossa-Britanniassa viharikosten uhrien saama konkreettinen tuki on lisääntynyt toteutettujen toimien ansiosta. Yhtä konkreettinen tulos on Espanjan hyvään käytäntöön nro 1 liittyvä verkoston luominen ja hyödyntäminen.

Analysoitujen hyvien käytäntöjen konkreettisia tuloksia ovat myös kansalaisjärjestöjen monikulttuurista rekrytointia koskeva ohjeistus (Suomen hyvä käytäntö nro 2) sekä käsikirjat poliisille (Bulgarian hyvä käytäntö nro 1, Italian hyvät käytännöt nro 1 ja 2) ja paikallishallinnossa työskenteleville (Italian hyvä käytäntö nro 2).

Kuten aiemmin todettiin, eräät esitellyt hyvät käytännöt on rahoitettu eurooppalaisin tai kansallisin varoin erityisten hakemusten perusteella. Nämä hankkeet ovat jo päättyneet, eikä niitä ole voitu jatkaa. Toiset hankkeet ovat sitä vastoin juuri alkaneet. Tämän vuoksi on vaikeaa arvioida, mitkä ovat niihin sisältyvien toimenpiteiden todelliset vaikutukset ja miten ne todellisuudessa onnistuvat ehkäisemään ja torjumaan rasismia, muukalaisvihaa, suvaitsemattomuutta ja viharikoksia. Arviointia vaikeuttaa myös se, ettei missään hyvässä käytännössä, lukuun ottamatta Ison-Britannian hyvää käytäntöä nro 1 ”Bradfordin viharikosstrategia”, ole nähtävästi huolehdittu toimenpiteiden ja saatujen tulosten jatkuvasta **seurannasta**.

3. Rasismin, muukalaisvihan, syrjinnän, suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten ehkäiseminen ja torjunta: tarpeet, välineet ja strategiat.

Haastattelujen analysointi

Jotta saataisiin selville, miten poliisi pyrkii yhteistyössä muiden tahojen kanssa ehkäisemään ja torjumaan rasismia, muukalaisvihaa, syrjintää, suvaitsemattomuutta ja viharikoksia, päätimme tutkia seuraavia seikkoja:

- viestintä alueella sekä verkostot
- poliisin reagointi vihaan perustuviin ristiriitoihin ja niiden ratkaiseminen
- koulutus
- tapausten käsittely uhrien ollessa naisia tai LGBT-henkilöitä.

Katsoimme myös, että oli tärkeää kerätä ehdotuksia rasismin ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tarkoitettujen toimenpiteiden ja strategioiden parantamiseksi ja kehittämiseksi.

Tiedot kerättiin käyttämällä kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä sekä tekemällä haastatteluja ja täsmäryhmähaastatteluja, joihin osallistui avaintiedonantajia, poliiseja, paikallisviranomaisia ja rasismi-, muukalaisviha- ym. kysymysten kanssa tekemisissä olevien yhdistysten ja kansalaisjärjestöjen edustajia.

Haastatteluja ja täsmäryhmähaastatteluja varten laadittiin kaksi luonnosta (liitteet I, II, III ja IV), toinen hyviä käytäntöjä löytäneitä maita varten ja toinen niitä maita varten, jotka eivät löytäneet hyviä käytäntöjä omalta alueeltaan. Haastatteluja tehtiin 34 ja täsmäryhmähaastatteluja kolme (Bulgaria, Viro ja Italia, yhteensä 16 osallistujaa). Italiassa käytiin lisäksi puhelimitse ja kasvokkain viisi tutkivaa keskustelua, joissa kerättiin hyödyllistä tietoa tutkimusta varten.

Hankkeen tähän vaiheeseen osallistui yhteensä 55 henkilöä, muun muassa poliiseja, hyvissä käytännöissä mukana olevia, asiantuntijoita sekä paikallisviranomaisten, kuntien ja ministeriöiden edustajia.

Seuraavilla sivuilla analysoidaan ja vertaillaan kerättyjä tietoja ja käydään läpi yhtäläisyyksiä ja eroja sekä lähipoliisin ja muiden institutionaalisten tai kolmannen sektorin toimijoiden tarpeita rasismin ja viharikosten käsittelyssä erilaisissa paikallisissa konteksteissa.

3.1 Viestintä, verkostoituminen sekä vähemmistöjen ja yhteisöjen osallistuminen

Tässä osiossa perehdytään strategioihin, joita poliisi käyttää viestinnässään ja yhteistyössään muiden toimijoiden eli viranomaisten, kansalaisjärjestöjen, etnisten ja uskonnollisten yhteisöjen, LGBT-yhteisöjen ja vähemmistöjen kanssa rasismin, muukalaisvihan, muiden suvaitsemattomuuden muotojen, syrjinnän ja viharikosten ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Yleisesti ottaen vastaajat myöntävät, että kaikki lähipoliisit alueilla, joilla hyviä käytäntöjä on tarkasteltu, eivät osallistu säännöllisesti muodollisten verkostojen toimintaan. Itse asiassa muodollisissa verkostoissa ovat mukana vain West Yorkshiren poliisi Isossa-Britanniassa, Las

Palmasin poliisi, Madridin poliisi (monimuotoisuuden hallinnasta vastaava yksikkö) ja Fuenlabradan poliisi Espanjassa sekä Helsingin poliisi. West Yorkshiren poliisi osallistuu sekä strategisesti että operatiivisesti eri ryhmistä koostuvan verkoston, erityisesti paikallisen yhteisön jäsenten muodostaman riippumattoman neuvontaryhmän (Independent Advisory Group), toimintaan. Vaikka West Yorkshiren poliisilla on jokaisessa yhteisössä lähipoliisitiimejä, jotka tekevät niissä päivittäin sekä virallista että epävirallista työtä, resurssien puute on vastaajien mukaan johtanut siihen, että poliisin toiminta yhteisöissä ja vierailut paikallisissa kirkoissa, etnisten ryhmien kirkoissa, moskeijoissa tai muissa uskonnollisten yhteisöjen tiloissa ovat vähentyneet.

Myös analysoiduissa Espanjan hyvissä käytännöissä mukana olevat poliisit toimivat sekä muodollisissa että epämuodollisissa verkostoissa. Verkostoyhteistyötä tehdään pääasiassa muiden kunnallisten virastojen kanssa, erityisesti sosiaalipalvelujen kanssa ”aporofobiaan”¹⁵ ja muukalaisvihaan liittyvissä syrjintäasioissa. Fuenlabradan poliisi on perustanut monimuotoisuuden hallintaan keskittyvän paikallisen komitean, joka kokoontuu säännöllisesti käsittelemään paitsi rodulliseen ja etniseen monimuotoisuuteen liittyviä kysymyksiä myös esimerkiksi LGBT-henkilöihin ja vammaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi se osallistuu vihan vastaisen kansalaiskomitean toimintaan sekä vihan vastaisen paikallisen toimintasuunnitelman toteuttamiseen muiden kunnan virkamiesten ohella. Las Palmasin poliisi on mukana verkostossa, johon kuuluu erilaisia yhdistyksiä (naisprostituutujen parissa työskenteleviä yhdistyksiä, Caritas, Médicos del Mundo), ja tekee yhteistyötä maahanmuuttajalasten oppilaitosten kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on tiedon lisääminen. Madridin kunnallinen poliisikoulu järjestää vuosittain monimuotoisuuden hallintaan, viharikoksiin ja syrjintään liittyvää erikoiskoulutusta, kiinnittäen huomiota perusoikeuksien suojeluun.

Myös Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä poliisitoiminto (40 henkilöä, joista kymmenen on erikoistunut rasismiin/monikulttuurisuuteen/vähemmistöihin liittyvään työhön) käyttää sekä muodollisia että epämuodollisia menetelmiä viestiessään eri ihmisryhmien kanssa. Se on mukana monissa verkostoissa, joihin kuuluu myös psykiatristen ongelmien parissa työskenteleviä yhdistyksiä, laitoksia ja ammattilaisia, sosiaalityöntekijöitä, nuoria ja sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreja. Lisäksi ennalta estävä poliisitoiminto tapaa lähes päivittäin etenkin etnisten ja uskonnollisten yhteisöjen ja vähemmistöjen edustajia käydessään paikoissa, joissa näihin vähemmistöihin kuuluvat asuvat ja viettävät vapaa-aikaa, kuten moskeijoissa, ostoskeskuksissa ja kahviloissa. Näiden käyntien yhteydessä poliisi törmää myös vihapuheeseen tai -rikoksiin liittyviin tapauksiin. Haastatellut kansalaisjärjestöjen edustajat ja sosiaalityöntekijät arvostavat ennalta estävän poliisitoiminnon tekemää työtä erittäin paljon. Heidän mukaansa ”lähipoliisiyhteistyöllä on pitkä perinne”, ja he antavat tunnustusta poliisin pyrkimyksille luoda ”toimivia verkostoja kansalaisjärjestöjen, maahanmuuttajajärjestöjen ja erilaisten uskonnollisten yhteisöjen kanssa” sekä keskustella ja vaihtaa tietoja.

Poliisi ei ole muulla mukana muodollisissa ja pysyvissä verkostoissa. Lissabonin järjestyspoliisi (PSP) on kuitenkin tiiviisti yhteydessä sosiaalisiin yhteisökomiteoihin, ja ollessaan mukana erityisissä hankkeissa se osallistuu silloin tällöin niihin liittyviin verkostotapaamisiin. Näin tapahtui esimerkiksi analysoidun hyvän käytännön ”Juntos por Todos” yhteydessä.

Kun muodollisia verkostoja ei ole, yksittäiset poliisit voivat olla henkilökohtaisesti yhteydessä yhdistyksiin, yhteisöihin ja vähemmistöihin. Näin tehtiin Milanon ja Bolognan paikallispoliisissa.

---

¹⁵ Köyhyyden ja köyhien pelko.

Esimerkiksi Milanon joillain alueilla toimi 1990-luvulla alueellisia yksiköitä, joissa oli mukana paikallispoliisi, alueyhdistyksiä ja sosiaalityöntekijöitä ja jotka tekivät yhteistyötä myös muun poliisikunnan kanssa (valtion poliisi ja Carabinieri). Molemmissa Italian kaupungeissa on syrjintää käsitteleviä kunnallisia tai alueellisia keskustelufoorumeja, mutta niihin osallistuvat paikallisviranomaiset, ei paikallispoliisi. Tämä voi johtua Italian paikallispoliisin erityisluonteesta: paikallispoliisi on ”hallinnollinen” poliisi, jonka tehtävänä on huolehtia kaupunkien turvallisuudesta (tiet, markkinat jne.), ei rikosasioita hoitava ”sotilaallinen” poliisi, kuten valtion poliisi tai Carabinieri.

Kansallisella tasolla rasismien, syrjinnän ja viharikosten ehkäisemisestä ja torjunnasta huolehtiikin Oscan¹⁶, joka tekee yhteistyötä UNARin (yhdenvertaisuuden edistämisestä ja rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän poistamisesta vastaava kansallinen virasto) kanssa. Yhteistyö koskee erityisesti rasismiin ja vihapuheeseen liittyviä asioita. Vastaajat katsoivat tämän kokemuksen perusteella, että myös paikallisella tasolla olisi hyödyllistä laatia pöytäkirjoja, jotta voitaisiin välittää eteenpäin kyseisellä alueella toimivien elinten tietämystä.

Yleisesti ottaen kaikkien vastaajien mielestä on tarpeen ja tärkeää luoda paikallisia verkostoja, joissa lähipoliisi voisi olla mukana.

Esimerkiksi bulgarialaiset vastaajat totesivat, että ”poliisin ja eri yhteisöjen välinen viestintä sujuu hyvin”, ja heidän mielestään säännöllinen viestintä ja tapaamiset poliisin sekä rasismien, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten parissa työskentelevien muiden toimijoiden välillä ovat tärkeitä. He katsoivat, että yhteistyö mahdollistaa ”yhteisen keskustelun ongelmista” ja ”erilaisten näkemysten yhdistämisen”. Paikallisella tasolla Bulgarian poliisi on yhteydessä yhdistyksiin ja kansalaisjärjestöihin, jotka kuuluvat sukupuoleen perustuvalta väkivallalta suojelun parissa toimivaan yhteenliittymään, tai Bulgarian Punaisen Ristin nuoris-osastoon. Yhteyttä pidetään myös tiettyihin yhteisöihin, kuten romaneihin. Bulgarialaiset vastaajat pitivät tarpeellisena parempaa viestintää, jossa yhteisöön ja sen johtajiin luotaisiin henkilökohtainen suhde. Tällainen viestintästrategia lisäisi luottamusta poliisiin.

Virolaisten ja latvialaisten vastaajien mielestä olisi tärkeää pitää tiivistä yhteyttä useampiin yhdistyksiin, tiettyihin yhteisöihin ja vähemmistöihin, sillä se auttaisi luomaan turvallisuuden tunnetta yhteisössä. Viron poliisilla näyttää nykyään olevan tiivis, joskaan ei virallinen, yhteys asianomaiseen henkilöstöön ja kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden voittoa tavoittelemattomiin yhdistyksiin. Latvian poliisi on puolestaan yhteydessä sekä ihmiskaupan uhreja, laillisia maahanmuuttajia, pakolaisia ja toissijaista suojelua saavia tukevaan palveluun että rikosseuraamuspalveluihin.

Maissa, joissa on hyviä käytäntöjä, lähipoliisilla on myös erilaisia tapoja edistää toimintaa yhteisöissä, osallistua siihen ja toteuttaa sitä. Yleisin strategia yhteyksien luomiseksi yhteisöihin on järjestää tapaamisia tai osallistua muiden järjestämiin tapaamisiin, joissa käsitellään tiettyjä aiheita (lainsäädäntö, viranomaisten toiminta), usein kouluissa. Poliisi järjestää tapaamisia esitelläkseen toimintaansa ja luodakseen luottamuksen ilmapiiriä. Tätä strategiaa käyttävät Suomen poliisi (joskin harvemmin kuin ennen), Lissabonin poliisi ja Bulgarian poliisi, jotka järjestävät tapaamisia kouluissa ja urheiluseuroissa varsinkin vakavista ongelmista kärsivillä alueilla asuvien nuorten tai vähemmistöjen kanssa. Suomen poliisin järjestämien tapaamisten tavoitteena on saada yhteisöt ja yhdistykset mukaan keskusteluun paikallisista ongelmista yhteisen ratkaisun löytämiseksi.

---

¹⁶ [Osservatorio per la sicurezza contro gli atti discriminatori](#) (syrjinnän vastainen seurantayksikkö).

Proximity-hankkeessa haastatellut suomalaisten yhdistysten jäsenet pitivät tärkeänä, että poliisi on läsnä ja selvästi näkyvillä joissain tapahtumissa, kuten Pride tai Maailma kylässä -festivaali.

Portugalin poliisi on yhteydessä tiettyihin yhteisöihin lähes yksinomaan sosiaalisten yhteisökomiteoiden kautta ja useimmiten silloin yhteisöjen johtajiin. Tällaisesta yhteydenpidosta huolehtivat myös lähipoliisit.

Espanjan Fuenlabradan poliisi osallistuu aktiivisesti yhteisön järjestämään toimintaan, johon se on kutsuttu, esimerkiksi kansainvälisen rasmin vastaisen päivän viettoon.

West Yorkshiren poliisin osallistuminen on virallisempaa: Se on mukana viharikosstrategian käyttöönotossa, lokakuussa järjestettävällä vuosittaisella kansallisella viharikosviikolla sekä poliisin riippumattomassa neuvontaryhmässä ja viharikosten tarkasteluryhmässä (Hate Crime Scrutiny Panel). Lisäksi se toimii laajasti paikallisten aloitteiden parissa ja paikallisissa yhteisöissä ympäri vuoden. Mukanaolo näissä verkostoissa on lisännyt poliisin näkyvyyttä yhteisössä. West Yorkshiren poliisi osallistuu myös rauhoittamista ja osallistumista käsitteleviin kokouksiin (Reassurance and Engagement meeting), joissa keskeiset kumppanit keskustelevat rasismista ja viharikoksista paikallisella tasolla.

Yhteistyöstrategia voi perustua myös yhteisöjen tai yhdistysten rikosilmoituksen yhteydessä antamaan tukeen vihan kohteeksi joutuneille. Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä toiminto on kehittänyt vastaavan ”avunantopalvelun”, jossa uhrien tukena voivat tarvittaessa toimia yhteisön tai yhdistysten edustajat yhdessä poliisin kanssa.

Milanossa äskettäin aloitettu toiminta on esimerkki toisenlaisesta yhteistyöstä yhteisöjen kanssa: poliisien yhteistyökumppaneina alueilla, joilla asuu paljon ulkomaalaisia, on kielellisiä ja kulttuurisia välittäjiä. Alkuperäisenä ajatuksena oli, että nämä välittäjät olisivat ulkomaalaisyhteisöjen edustajia, mutta toistaiseksi välittäjinä toimii opiskelijoita, jotka osaavat kyseisten vähemmistöjen kieltä.

Verkostoitumista ja viestintää yhteisöjen ja vähemmistöjen kanssa pidetään erittäin tärkeänä myös alueilla, joilla tällaista verkostoitumista ja viestintää on vain vähän tai ei ollenkaan. Esimerkiksi Proximity-hankkeen bulgarialainen avaintiedonantaja esitti, että yhteistyötä voitaisiin tehdä vähemmistöjen ja eri elinten edustajien välisten kumppanuuksien keinoin tai kutsumalla yhteisöjen edustajia kertomaan yhteisön ongelmista esimerkiksi poliisien koulutusilaisuuksiin. Virolaiset avaintiedonantajat katsoivat, että vaikka poliisi osallistuu jo joihinkin asiantuntijakeskusteluihin (esimerkiksi lapsiin kohdistuvista rikoksista), eri vähemmistöryhmille olisi hyvä järjestää tiedotuspäiviä, joilla käsiteltäisiin heidän huolenaiheitaan. Tällaisilla tiedotuspäivillä voisi olla mukana poliiseja vastaamassa kysymyksiin ja antamassa tietoa. Lisäksi voitaisiin järjestää keskusteluja vähemmistöjen sekä ihmisoikeuksiin ja/tai vähemmistöjen oikeuksiin keskittyvien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen kanssa ja tehdä yhteistyötä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Poliisin yhteydenpitoa ja viestintää yhteisöjen kanssa ei yleensä seurata. Vain Espanjan, Ison-Britannian ja Portugalin poliisit laativat pöytäkirjoja tai pitävät kirjaa toimista, ja vain Portugalin poliisi välittää nämä tiedot kumppaneille. Tärkeimpien toimien tulokset julkaistaan sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa, ja esitellään tiedotusvälineille.

Kun tarkastellaan, ketkä huolehtivat yhteydenpidosta, vuorovaikutuksesta ja viestinnästä väestön, yhteisöjen ja tiettyjen vähemmistöjen (esimerkiksi etniset ja uskonnolliset vähemmistöt, LGBT-henkilöt) kanssa, voidaan havaita joitain trendejä. Maissa, joissa on erityisiä yksiköitä, kuten Espanjassa Madridissa, kaikki yksikön poliisit osallistuvat viestintätoimiin tai viestintää varten nimetään tiettyjä henkilöitä. Esimerkiksi Fuenlabradan poliisi on nimennyt kolme henkilöä vastaamaan yhteydenpidosta yhteisöihin, kun taas Madridissa viisi henkilöä (kaksi päällystön edustajaa, yksi ylikonstaapeli ja kaksi vanhempaa konstaapelia (yhteensä 15:stä)) on suoraan yhteydessä yhteisöihin. Suomessa, missä kaikki ennalta estävässä toiminnossa työskentelevät ovat mukana yhteisöjen kanssa tehtävässä työssä, eräs haastateltu kansalaisjärjestön edustaja katsoi, että vaikka kaikki poliisit saattavat olla yhteydessä yhteisöihin, on tärkeää, että poliisilla on nimettyjä yhteyshenkilöitä, joihin yhteisöt saattavat luottaa enemmän.

Maissa, joissa ei ole monimuotoisuuden hallinnasta tai rasismi-, syrjintä- ym. tapauksista vastaavia erityisiä yksiköitä, vastuu rikosten ehkäisemisestä ja lähipoliisitoiminnasta voi sisältyä tiettyihin tehtäviin. Lissabonin poliisissa tätä tehtävää hoitaa lähipoliisitoiminnan johtaja tai koordinaattori, joka huolehtii yhteydenpidosta sosiaaliseen yhteisökomiteaan ja yhteisen toiminnan järjestämisestä. West Yorkshiren poliisissa tämä tehtävä on puolestaan kahden konstaapelin tai yhden ylikonstaapelin vastuulla (yleensä kuitenkin lähipoliisitiimit ja yhteisön turvallisuudesta vastaavat tiimit huolehtivat vuorovaikutuksesta vähemmistöyhteisöjen kanssa). Italian paikallispoliisissa sekä Bulgarian, Viron ja Latvian poliiseissa ei ole yhteydenpidosta yhteisöihin ja vähemmistöihin vastaavia erikseen nimettyjä henkilöitä.

3.2 Konfliktinratkaisu: strategiat ja välineet

Kaikki haastatellut avaintiedonantajat eivät tieneet tai olleet pohtineet, oliko heidän kotikaupungissaan tai asuinalueellaan esiintynyt maahanmuuttajiin, etnisiin tai kulttuurisiin yhteisöihin tai LGBT-henkilöihin kohdistunutta rasismia, syrjintää, suvaitsemattomuutta tai viharikoksia. Useimmat heistä kuitenkin tiesivät tai arvelivat, että tällaiset tapaukset (erityisesti muslimeihin ja LGBT-henkilöihin liittyvät) olivat lisääntyneet.

Yleisesti ottaen yhä useampi arvioi, että rasismi, syrjintä ja jopa väkivaltarikokset lisääntyvät. Tällaiset, erityisesti yhdistysten ja yhteisöjen jäsenten esittämät arviot eivät kuitenkaan vastaa poliisille ilmoitettujen viharikosten määrää. Rikosilmoitusten vähäisyys johtuu useista syistä: ”rikosentekijän kostotoimien pelko; pelko ja epäluottamus lainvalvontahenkilöstöä kohtaan; käsitys, ettei uhriksi joutumista oteta vakavasti / poliisin uhriksi joutumisen pelko; uudelleen uhriksi joutumisen pelko; ilmoitettujen tapausten jääminen luokittelematta viharikoksiksi motiivia koskevan näytön riittämättömyyden vuoksi, tapauksen taustan tutkimatta jääminen” (International Centre for the Prevention of Crime, 2002, s. 7)¹⁷.

Viharikoksista tiedetään sen sijaan usein kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen, tutkimuslaitosten tai edunvalvontatahojen laatimien raporttien perusteella, kuten yksi bulgarialaisista avaintiedonantajista totesi. Hänen mukaansa vihamielisiä tekoja ja viharikoksia tapahtuu paljon, mikä käy ilmi Open Society Institutun vuonna 2016 tekemästä tutkimuksesta

---

¹⁷ [International Centre for the Prevention of Crime, Assisting cities and countries to reduce delinquency, violence, and insecurity, Preventing Hate Crimes: International Strategies and Practice, 2002.](#)

”Public Attitudes towards Hate Speech in Bulgaria” (yleinen suhtautuminen vihapuheeseen Bulgariassa) ja Amnesty Internationalin vuonna 2015 julkaisemasta raportista¹⁸.

Keskusteltaessa rotuvihan ja vähemmistöihin kohdistuvan vihan lisääntymisestä ja vaikeudesta tunnistaa ja torjua sitä eräät avaintiedonantajat, erityisesti bulgarialaiset ja italialaiset, katsoivat, että myös kansallisella ja paikallisella sosiaalista yhteenkuuluvuutta, kotouttamista ja maahanmuuttoa koskevalla politiikalla on suuri vastuu sellaisten ”gettoalueiden” syntyisestä, joilla asuu runsaasti sosiaalisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Tällainen tilanne edistää heidän mukaansa etnisten ristiriitojen syntymistä, kohteena esimerkiksi romaniväestö.

Niin poliisin, yhteisöjen ja vähemmistöjen kuin koko yhteiskunnankin epäyhtenäiset tiedot rasismista, syrjinnästä, muukalaisvihasta ja viharikoksista ja kyvyttömyys esittää täsmällisiä määritelmiä¹⁹ sekä näiden ilmiöiden luokittelematta jättäminen ovat – kuten eräät virolaiset ja bulgarialaiset avaintiedonantajat korostivat – suurimpia ongelmia, joita paikallispoliisi ja yhteiskunta joutuvat kohtaamaan näiden ilmiöiden yhteydessä. Useat avaintiedonantajat, poliisit ja kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten jäsenet totesivat, että tiedonpuute näistä ilmiöistä ja rikoksista saattaa liittyä joidenkin poliisien – jopa tahattomiin – stereotyyppioihin ja ennakkoluuloihin tiettyjä ihmisryhmiä kohtaan. Tästä syystä yksi tärkeä väline vihaan perustuvien ristiriitojen ratkaisemisessa on poliisin hyvä tietämys asiasta – tietämys, jota voi saada koulutuksen kautta (ks. seuraava kohta). Toinen tärkeä väline on viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen muodostama toimiva verkosto (ks. edellinen kohta), jonka puoleen poliisi voi kääntyä tarvittaessa apua.

Viestintä- ja koulutusnäkökohtien ohella poliisi esitti myös muita tapoja reagoida syrjintään, suvaitsemattomuuteen ja vihamielisiin tekoihin tai viharikoksiin. Yleensä poliisi käyttää näitä tapahtumia käsitellessään saatavilla olevia oikeudellisia menettelyjä ja välineitä tekijöiden syytteenpanemiseksi. Esimerkiksi Italiassa sovelletaan rikoslakia ja rikosoikeudenkäyntilakia, joissa määritellään rikokset ja niihin liittyvät rangaistukset, sekä [European Code of Police Ethics -säännösten](#) (eurooppalainen poliisin eettinen säännöstö) ohjeita.

Eräiden muiden maiden avaintiedonantajien mukaan poliisi käyttää enemmän ennalta ehkäisevää toimintaa kuin operatiivista toimintaa tai lakisääteisiä menettelyjä viharikoksia vastaan. Esimerkiksi Suomen avaintiedonantaja kertoi, että vaikka ennalta estävällä poliisitoiminnolla on viharikosten uhreja varten laadittu strategia, joka auttaa heitä tuntemaan olonsa turvallisiksi ja siten ilmoittamaan asiasta, poliisi työskentelee enemmän syrjinnän, vihaan perustuvien ristiriitojen ja väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemisen parissa. Samalla se pyrkii saamaan yhteisöt mukaan tähän taisteluun ja levittämään ajatusta siitä, että ”poliisin palvelut ovat samat jokaiselle”. Lisäksi jokaisesta tapahtumasta pidetään kirjaa sisäisesti. Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän poliisitoiminnon mielestä nämä kaikki välineet – lakisääteiset menettelyt, sisäinen rikoskirjanpito ja ennalta ehkäisevä toiminta yhteisöjen avustuksella – ovat hyödyllisiä välineitä rasismien ja viharikosten torjunnassa, varsinkin samanaikaisesti käytettäessä.

---

¹⁸ Jokaisessa maassa on julkaistu syrjintään, rasismiin, muukalaisvihaan, homofobiaan, muihin suvaitsemattomuuden muotoihin, viharikoksiin ja vihapuheeseen liittyviä raportteja, joita ovat laatineet kansalaisjärjestöt, riippumattomat tutkimuslaitokset, säätiöt ja kansalliset tai eurooppalaiset virastot. Tällaisia raportteja ovat esimerkiksi Euroopan komission toimittamat syrjimättömyyttä koskevat maaraportit sekä Euroopan rasismien vastaisen verkoston [ENARin](#) (European Network against Racism) ja Open Society Foundationin toimittamat raportit.

¹⁹ Tämä seikka kävi ilmi myös tässä selvityksessä, kun haastatellut avaintiedonantajat esittivät useita määritelmiä käsitteille ”rasismi”, ”muukalaisviha”, ”syrjintä” ja ”viharikokset”, usein kuvatessaan niihin liittyviä todellisia tapahtumia. Monet heistä käyttivät kuitenkin EU:n direktiiveissä olevia virallisia määritelmiä.

Madridin kunnallisen poliisin ja Fuenlabradan poliisin monimuotoisuuden hallinnasta vastaavat yksiköt tekevät viharikosten vastaista työtä rekisteröimällä ja tutkimalla viharikokset ja muut suvaitsemattomuustapaukset (erityisesti verkossa esiintyvä vihapuhe, lievät fyysiset uhkaukset ja muut uhkaukset) sekä järjestämällä tiedon ja voimavarojen lisäämiseen tähtääviä tapaamisia yhdistysten kanssa. Fuenlabradan poliisilla on strategioita, välineitä ja toimintapöytäkirjoja viharikosten ja vihamielisten tekojen käsittelemiseksi ja uhrin tukemiseksi niin tutkinnan aikana kuin tapahtuman jälkeen, jotta saadaan selville, onko sama toistunut. Madridin poliisi mahdollistaa uhrin avustamisen ja erikoistuneen neuvonnan, vaikka rikosilmoitusta ei olisi tehty. Tarvittaessa uhri ohjataan kunnallisiin palveluihin tai muihin asiaankuuluviin palveluihin, kuten sosiaalipalveluihin tai kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten palveluihin, psykologista huolenpitoa varten. Lisäksi Madridin poliisin monimuotoisuuden hallinnasta vastaava yksikkö laatii tilastoraportin Madridissa sattuneista tapahtumista (myös niistä, joista ei ole tehty ilmoitusta), jotta saadaan todellista tietoa Madridin kaupungin tapahtumista ja voidaan laatia riskikarttoja ja ehkäistä tämäntyyppistä rikollisuutta.

West Yorkshiren poliisilla on tärkeitä menettelyjä ja virallisia toimintaperiaatteita viharikosten käsittelyä varten. Menettelyt on kirjattu toimintakäsikirjaan. Poliisin tulee käsitellä viharikosta 24 tunnin kuluessa, nimetä koordinaattori tutkinnan järjestämistä varten, seurata tapauksen edistymistä ja antaa toimintaohjeita.

Millään muulla Proximity-hankkeessa mukana olevalla poliisin elimellä kuin West Yorkshiren poliisilla ei ole erityisiä välineitä tai menettelyjä, joita käytetään tai olisi käytettävä, kun uhri on nainen tai LGBT-henkilö.

Monet poliisit huolehtivat syrjinnän ja viharikosten uhreista käyttämällä sovittelupalveluja, jotka ovat usein kansalaisjärjestöjen tarjoamia, tai tekemällä läheistä yhteistyötä kunnallisten palvelujen, etenkin sosiaalipalvelujen, kanssa. Esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä poliisitoiminto käyttää kansalaisjärjestöjen sovittelupalveluja tapauksissa, joissa henkilöt voivat olla viharikoksen uhreja jopa omissa yhteisöissään (esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset LGBT-henkilöt). Viron poliisi tekee yhteistyötä ihmisoikeuskeskuksen kanssa. Sofian poliisi tekee yhteistyötä PULSE Foundation -järjestön kanssa, joka ylläpitää väkivallan uhreille tarkoitettua ympärivuorokautista puhelinpalvelua. Väkivallan uhriksi joutunut nainen voi soittaa palveluun käyttämällä koodisanaa tai -lausetta, ja puhelun jälkeen hän saa yhteyden poliisiin. Espanjassa Madridin poliisilla on rinnakkaiselosta ja ennaltaehkäisystä vastaava yksikkö, jossa toimii useita sovittelijoita (joilla on vähintään 100 tunnin erikoiskoulutus ristiriitojen sovittelusta). Fuenlabradan poliisi käyttää puolestaan kunnallista viharikosten uhrien avustamispalvelua. Italian paikallispoliisi tekee yhteistyötä kunnallisten sosiaalipalvelujen kanssa, jos uhri on alaikäinen tai nainen (usein perheväkivallan uhri).

West Yorkshiren poliisi näyttää käyttävän sovittelua, kun kumpikin osapuoli (uhri ja tekijä) haluaa sitoutua siihen, ja Portugalin poliisi vasta sitten, kun paikallinen johtaja yhteisössä, johon uhri kuuluu, on ensin yrittänyt sovittaa asiaa.

West Yorkshiren poliisi tekee lisäksi yhteistyötä ulkopuolisen ilmoitusmahdollisuuden tarjoavan BCHA:n kanssa viharikosten havaitsemisessa ja hoitamisessa. Myös italialaiset avaintiedonantajat

pitivät tällaista yhteistyötä hyödyllisenä. He arvelivat, että se poistaa epäluottamuksen poliisiin ja uhrin aseman uusiutumisen²⁰ pelon ja rohkaisee näin ilmoittamaan rikoksista.

Vaikka mitään strategioita ja vahvistettuja välineitä, esimerkiksi erityisiä toimintapöytäkirjoja, ei ollut käytössä, haastateltavat olivat yleensä sitä mieltä, että poliisien empaattinen suhtautuminen rasismiin, syrjinnän ja viharikosten uhreihin on välttämätöntä. Tällainen uhrin kohtelu riippuu kuitenkin suuresti poliisien tilanneherkkyydestä ja koulutuksesta, kuten eräät suomalaiset, bulgarialaiset ja italialaiset avaintiedonantajat, poliisi mukaan lukien, huomauttivat.

Koska monet analysoidut toimenpiteet eivät ole järjestelmällisiä, vastaajat pitivät tärkeänä, että hyviksi käytännöiksi määritellyt strategioita ja työkaluja voitaisiin välittää eteenpäin muille lähipoliiseille. Tällainen käytäntöjen levittäminen näyttää olevan vähäistä, ja sitä tapahtuu vain muutamissa maissa. Portugalin poliisi antaa tietoa yksikössä yksittäisten tapausten yhteydessä sovelletuista käytännöistä muiden yksiköiden päälliköille, jotta he voivat välittää samat tiedot oman yksikkönsä poliiseille.

Ison-Britannian poliisi antaa tietoa hyvistä käytännöistä alueen kumppaneille. West Yorkshiren poliisi on perustanut Hate Crime Incident Reporting Working Group -nimisen kumppanuuden hyvien käytäntöjen levittämiseksi. Fuenlabradan ja Madridin poliisin soveltamia hyviä käytäntöjä on levitetty kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa, esimerkiksi kaupunkiturvallisuutta käsittelevässä [EFUS-verkostossa](#) (European Forum for Urban Security).

Haastattelujen ja täsmäryhmähaastattelujen analysoinnin perusteella näyttää siltä, että paikallispoliisit eivät ole ottaneet käyttöön erityisiä välineitä ja strategioita viharikosten ehkäisemiseksi, hoitamiseksi ja torjumiseksi tai levittäneet hyviä käytäntöjä, lukuun ottamatta Suomen, Espanjan ja Ison-Britannian poliiseja.

Kaikkien maiden avaintiedonantajat korostivat kuitenkin, että on tärkeää levittää hyviä käytäntöjä ja paikallispoliisin tulisi osallistua rasismiin, muukalaisvihan, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan, koska ”poliisi voisi toimia linkkinä vähemmistöryhmien ja muiden välillä” (bulgarialainen avaintiedonantaja) ja ”edustaa valtaa ja lainvalvontaa ja poliisin viestejä pidetään melko tärkeinä (virolainen avaintiedonantaja) ja poliisin osallistuminen rasismiin ehkäisemiseen ja torjuntaan voi ”varmistaa koko yhteiskunnan turvallisuuden” (latvialainen avaintiedonantaja).

3.3 Koulutus

Koulutus on mainittu jo aiemmillä sivuilla. Monet avaintiedonantajat ovat maininneet sen keinona lisätä poliisin ja myös muiden elinten tietoa ihmisoikeuksista, rasismista ja viharikoksista. Kuten luvussa 2 nähtiin, koulutus on yksi toimenpiteistä, joita analysoiduissa hyvissä käytännöissä on edistetty eniten. Kaikkiaan 15 esitellystä hyvästä käytännöstä 11:een sisältyy koulutusta.

Näin ollen ei ole yllättävää, että kaikkien haastateltavien mielestä ihmisoikeuksia tai vihaan perustuvia ristiriitoja/rikoksia koskevan koulutuksen järjestäminen poliisille on tärkeää, varsinkin jos

---

²⁰ Uhrin asema voi uusiutua rikoksen jälkeen, kun esimerkiksi poliisit tai lääketieteellinen henkilökunta moittivat uhria, suhtautuvat häneen epäilevästi tai käyttävät epäasianmukaista kieltä.

sitä järjestetään jatkuvasti, kuten espanjalaiset ja italialaiset avaintiedonantajat totesivat. Esimerkiksi yksi brittiläisistä avaintiedonantajista katsoi, että poliisin on tärkeää saada erityisesti kulttuureja, ihmisoikeuksia, hyviä käytäntöjä ja kaikkia muita yhteisöihin liittyviä asioita koskevaa koulutusta.

Näin voidaan tiivistää haastateltujen henkilöiden yleinen näkemys koulutuksesta. Yhden suomalaisen avaintiedonantajan mielestä koulutuksen ei kuitenkaan pitäisi perustua luentoihin vaan keskusteluun, joka antaa mahdollisuuden pohtia ja ajatella. Koulutuksen tulisi myös olla suunnattu kaikille poliiseille. Yksi bulgarialaisista avaintiedonantajista totesi, että hyvä koulutus on käytännönläheistä: ratkaistaan todellisia tapauksia ja vertaillaan todellisia päätöksiä ja osallistujien koulutuksen aikana tekemiä päätöksiä. Toisin kuin suomalainen avaintiedonantaja, hän katsoi kuitenkin, että koulutusta tulisi järjestää tietyille poliiseille tietyistä aiheista, koska yleisluonteinen koulutus suurelle määrälle poliiseja ei ole kovin tehokasta. Toinen bulgarialainen avaintiedonantaja piti tärkeänä myös ”syrjittyjen yhteisöjen” jäsenten (esimerkiksi maahanmuuttajien, romanien ja LGBT-henkilöiden) ottamista mukaan koulutuksiin. Tämä voisi auttaa poliiseja ymmärtämään eri yhteisöjen kulttuurisia erityispiirteitä ja havaitsemaan niissä ilmeneviä ongelmia. Toisaalta eräät virolaiset ja italialaiset avaintiedonantajat olivat sitä mieltä, että kaikille poliiseille tulisi järjestää peruskoulutusta, kun taas erikoiskoulutusta tulisi järjestää niille poliiseille, jotka tosiasiallisesti työskentelevät rasismi-, syrjintä- tai viharikosongelmista kärsivällä alueella tai niihin liittyvissä tehtävissä. Toisen virolaisen avaintiedonantajan mielestä olisi järkevää järjestää syvällisempää koulutusta pienelle ryhmälle ja tietyillä alueilla tai tietyille paikallisviranomaisille, kun tällaisten tilanteiden vaara on tavanomaista suurempi, esimerkiksi alueilla, joilla asuu paljon ulkomaalaisia.

Koulutuksen katsottiin myös voivan saada poliisit tiedostamaan omat stereotypiansa ja ennakkoluulonsa, kuten näyttää käyneen Together-hankkeen yhteydessä järjestetyssä Milanon paikallispoliisin koulutuksessa sitä hoitaneen avaintiedonantajan mukaan. Samaa mieltä oli yksi bulgarialaisista avaintiedonantajista, jonka mukaan syrjintään, rasismiin, muukalaisvihaan ja viharikoksiin liittyvää koulutusta pidetään tärkeänä ja välttämättömänä, koska poliisin on oltava selvillä haasteista, stereotypioista, ihmisoikeuksista ja velvollisuuksista voidakseen reagoida ammattimaisemmin ja antaa asianmukaista tietoa kansalaisille.

Koulutuksen järjestämistavasta on erilaisia näkemyksiä. Joidenkin mielestä tarvittaisiin jatkuvaa koulutusta, jossa kouluttajina olisi poliisi (esimerkiksi poliisikoulu) ja ulkopuolisia asiantuntijoita esimerkiksi kansalaisjärjestöistä. Toisten mielestä ihmisoikeuksia, rasismia ym. koskevaa koulutusta tulisi järjestää peruskoulutuksen lisäksi, kuten tehtiin Portugalin Juntos por Todos -hankkeessa. Myös näkemykset koulutuksen tuntimäärästä vaihtelivat. Erään bulgarialaisen avaintiedonantajan mielestä koulutuksen tulisi kestää 3–5 päivää aiheen mukaan.

Samanlaista vaihtelua kuin näkemyksissä parhaista koulutuksen järjestämistavoista oli havaittavissa analysoituihin hyviin käytäntöihin liittyvien koulutusten menetelmissä, kestossa ja aiheissa. Eräs Helsingin poliisilaitoksen avaintiedonantaja oli osallistunut sisäiseen koulutukseen, jonka aiheena oli uskonto ja islamin opetus. Myös West Yorkshiren poliisi on järjestänyt ihmisoikeuksia ja yhteisön monimuotoisuutta koskevaa sisäistä koulutusta koko poliisikunnalle (komisarioille, ylikonstaapeleille ja konstaapeleille) kasvokkain tai verkkokurssina, mukaan lukien skenaariopohjaisia työpajoja. Portugalin poliisilla on peruskoulutuksen lisäksi viikon pituinen lähipoliisitoimintaa koskeva koulutus ja Juntos por todos -hankkeeseen liittyvä yhden päivän koulutus.

Bulgariassa puolestaan syrjinnän vastainen komitea on järjestänyt poliisille viharikoksiin, rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvää koulutusta, jonka tarkoituksena on lisätä tietoa ja valmiuksia työskennellä monikulttuurisissa ympäristöissä ja etnisten vähemmistöjen parissa sekä tunnistaa syrjintää. Viime aikoina tällaista koulutusta on järjestetty myös sisäministeriön akatemiassa. Paikallisella tasolla taas jokaisella poliisiasemalla on järjestetty koulutusta työn ohessa niin, että ulkopuolisia luennoitsijoita tai kollegoita on kutsuttu kertomaan syrjintään ja viharikoksiin liittyvistä kokemuksista.

Eri maissa järjestettävien koulutusten erilaisuuden lisäksi voidaan havaita, että myös samassa maassa koulutuksessa on paikallisia eroja. Esimerkiksi Espanjassa, missä kunnat huolehtivat paikallispoliisin koulutuksesta, Fuenlabradan poliisin monimuotoisuuden hallinnasta vastaava yksikkö osallistui 70 tunnin pituiseen erikoiskoulutukseen, ja kunnallinen poliisi osallistui myös muille romaniväestöä ja viharikoksia koskeville erikoiskursseille. Lisäksi Fuenlabradan poliisi järjestää vuosittain noin kymmenen 4–20 tunnin pituisia erikoiskoulutusta. Madridin poliisi on järjestänyt kunnallisen poliisiakatemia avustuksella yli 2 500 poliisille koulutusta viharikoksista, syrjinnästä ja poliisin monimuotoisuuden hallinnasta. Las Palmasi poliisissa 25 poliisia on osallistunut viharikoksia käsittelevään 25 tunnin koulutukseen.

Italiassa Milanon kunnallisen poliisin hyvään käytäntöön liittyvä yksipäiväinen koulutus sisälsi kaksi osiota, joihin osallistui yli 80 henkeä. Koulutukseen kuului luentoja sekä keskustelua ja harjoittelua tapaustutkimusten pohjalta. Bolognan paikallispoliisi on saanut vuosien aikana koulutusta sukupuoleen perustuvista rikoksista, monikulttuurisuudesta ja LGBT-henkilöiden oikeuksista²¹. RomaMatrix-hankkeen yhteydessä koulutusta on järjestetty romaniväestöön kohdistuvia ennakkoluuloja ja syrjintää koskevinä keskustelutilaisuuksina, joissa on ollut mukana myös romaneja. Puolen päivän koulutukseen on osallistunut runsaat kymmenen henkeä. Romaniväestöön kohdistuvaa syrjintää ja viharikoksia käsiteltiin myös sisäministeriön akatemian Bulgarian poliisille järjestämässä koulutuksessa, johon oli kutsuttu romaniyhteisön jäseniä sekä puhujiksi että kuuntelijoiksi.

Koulutusta on yleisesti ottaen pidetty myönteisenä, koska, kuten yksi italialaisista vastaajista huomautti, koulutus auttaa tutustumaan seikkoihin, joita ei tunneta, antaa lisätietoa ja parantaa näin valmiuksia hallita tilanteita, joissa uhri kuuluu vähemmistöön tai haavoittuvassa asemassa olevaan ryhmään.

3.4 Sukupuoleen perustuvien ja LGBT-henkilöihin kohdistuvien viharikosten käsittely

Viime aikoina on kiinnitetty erityistä huomiota sukupuoleen ja LGBT-henkilöihin, sillä syrjintä ja väkivalta naisia ja LGBT-henkilöitä kohtaan on lisääntynyt.

Tästä lisähuomiosta huolimatta haastattelujen ja täsmäryhmähaastattelujen analysointi osoittaa, että sukupuoli- ja LGBT-kysymykset eivät nouse erityisesti esiin lähipoliisin toiminnassa,

---

²¹ Koulutuksessa käytettiin poliiseille suunnattua ILGA-Europe-järjestön koulutusmateriaalia [Toolkit for training Police officers on tackling LGBTI-phobic crime](#), jonka aiheena ovat LGBTI-henkilöihin kohdistuvaan fobiaan perustuvat rikokset. Koulutuksessa käsiteltiin transsukupuolisuutta ja erityisten tai yleisten viharikosten uhreja tapauksissa, joissa henkilö ei halua kertoa seksuaalista suuntautumistaan. Kahdelle kurssille osallistui 20 miehistöön ja 20 päällystöön kuuluvaa poliisia.

joskin ne otetaan huomioon. Esimerkiksi Helsingin poliisin ennalta estävässä toiminnassa yhtenä kohderyhmänä ovat naiset. West Yorkshiren poliisissa sukupuoli otetaan huomioon etenkin, kun on kyse naisten tilanteesta tietyissä uskonnollisissa yhteisöissä, erityisesti kunnarikosten ja pakkoavioliittojen yhteydessä. Tällaisia tapauksia käsitellään Isossa-Britanniassa kuitenkin perheväkivaltana ja suojeluna.

Ainoastaan Espanjan poliisi soveltaa sukupuolikysymykseen operatiivista määritelmää: sukupuolta pidetään ”lisäperusteena syrjinnälle rasismiin ja muukalaisvihan ohella”, ja naisvihaa pidetään syrjinnän ja suvaitsemattomuuden pääsyynä.

Päivittäisessä paikallisessa toiminnassa esimerkiksi Italiassa, Isossa-Britanniassa ja Portugalissa poliisi käyttää kuitenkin mahdollisuuksien mukaan naispoliisia välittömän avun antamisessa ja rikosilmoituksen tekemisessä, kun uhri on nainen. Näin pyritään tekemään uhrin olo mukavammaksi.

Mitään erityisiä menetelmiä, joita lähipoliisitoiminnassa käytettäisiin uhrin ollessa nainen tai LGBT-henkilö, ei näin ollen löytynyt seuraavia lukuun ottamatta: Fuenlabradan poliisilla on toimintapöytäkirja, joka sisältää menettelyt naispuolisia viharikosten ja syrjinnän uhreja varten. Madridin poliisilla on naisten, alaikäisten ja vanhusten tukemisesta ja suojelusta vastaava yksikkö, joka käsittelee näitä asioita yhteistoiminnassa monimuotoisuuden hallinnasta vastaavasta yksikön kanssa. West Yorkshiren ja BHCA määrittävät ja kirjaavat LGBT-henkilöihin kohdistuvat viharikokset yhdeksi merkittävimmistä vihan muodoista ja tutkivat niitä sellaisenaan.

Joissain tapauksissa poliisi on ottanut käyttöön strategioita tai ehdottanut toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on parantaa viestintää näiden uhrien kanssa. Esimerkiksi Suomen poliisi järjestää maahanmuuttajanaisille (erityisesti huntua käyttäville naisille) tapaamisia, joiden yhteydessä ennalta estävä toiminto neuvoo naisia rikosilmoituksen tekemisessä ja oman turvallisuuden parantamisessa. Viestintänäkökohdat tulevat esiin myös käytettävässä kielessä. Portugalin poliisi ottaa tämän seikan huomioon käymällä muodollista keskustelua ja välttämällä sanoja, jotka voivat olla loukkaavia. Espanjassa poliisilla on käsikirja, jossa kielletään seksistisen kielen käyttö paikallispoliisissa.

3.5 Ehdotuksia rasismiin ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tarkoitettujen toimenpiteiden ja strategioiden parantamiseksi ja kehittämiseksi

Paikallispoliisi, johon tässä selvityksessä keskityttiin, ei osallistunut pelkästään hyviksi käytännöiksi luokiteltuihin hankkeisiin, vaan oli mukana myös muissa hyödyllisissä rasismiin, viharikosten jne. ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtäävissä hankkeissa ja toimenpiteissä tai edisti niitä.

Tällaiseen toimintaan kuuluivat viestintä- tai tiedotustoimet, kuten West Yorkshiren poliisin osallistuminen viharikosviikolle. Muuta toimintaa olivat tietojen kerääminen ja tapauskohtaisen materiaalin tuottaminen. Esimerkiksi Madridin poliisin monimuotoisuuden hallinnasta vastaavan yksikön tehtävänä on laatia haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä koskeva käsikirja, kerätä tietoja syrjintätapauksista ja mukauttaa esimerkiksi lomakkeita, joita käytetään, kun uhri kuuluu haavoittuvassa asemassa olevaan väestöön ja vähemmistöryhmään. Ison-Britannian poliisilla on vastaavaa toimintaa.

Eräs Bolognan kunnallisessa poliisissa työskentelevä poliisi oli aiemmin mukana laatimassa monikulttuurisuutta ja syrjintää koskevia käsikirjoja paikallispoliisille.

Helsingin poliisi tekee yhteistyötä naapuruussovittelun keskuksen kanssa ja osallistuu pakolaisina tai turvapaikanhakijoina Suomeen tulleiden LGBT-henkilöiden viikoittaiseen kokoontumiseen. Tämä ryhmä on vain yksi monista viikoittain tai kuukausittain tavattavista ryhmistä, ja se sattui olemaan vuorossa kyseisellä viikolla. Ennalta estävä toiminto tekee yhteistyötä noin 50 organisaation kanssa enemmän tai vähemmän säännöllisesti. Poliisilla on myös nettipoliisitiimi, joka puuttuu verkossa esiintyvään vihapuheeseen. Tiimi on täysin erillään ennalta estävästä toiminnosta, joskin ne viestivät keskenään. Toinen esimerkki yhteistoiminnasta on Bulgarian poliisin ja Sofian sisäasioiden osaston välinen yhteistyö, joka mahdollistaa suoran yhteyden kansalliseen hätänumeroon 112.

Osallistumisella näihin hankkeisiin ja toimenpiteisiin näyttää kaiken kaikkiaan olevan myönteisiä vaikutuksia, kuten useimmat vastaajat mainitsivat. Nämä hankkeet ovat erityisesti antaneet julkishallinnoille mahdollisuuden keskittyä ja osallistua rasismiin ja muukalaisvihan torjuntaan (espanjalainen avaintiedonantaja), lisänneet viharikoksista ilmoittamista, poliisin tekemiä pidätyksiä ja tuomioistuimen antamia tuomioita (brittiläinen avaintiedonantaja) ja antaneet paremman käsityksen siitä, miten näitä asioita voidaan käsitellä ja ratkaista (portugalilainen avaintiedonantaja). Joissain tapauksissa osallistuminen hankkeisiin ja toimenpiteisiin on myös lisännyt luottamusta poliisiin (suomalainen avaintiedonantaja). Toinen merkittävä asia on läheisten kumppanuuksien luominen organisaatioiden ja yhdistysten kanssa, esimerkkinä West Yorkshiren ja BHCA:n välinen kumppanuus.

Kuitenkin myös heikkouksia tuli esiin. Monien haastateltujen mielestä yksi suurimmista heikkouksista on resurssien – niin alueellisten henkilöresurssien kuin taloudellisten resurssien – puute. Tämän mainitsivat suomalaiset, espanjalaiset, brittiläiset, italialaiset ja portugalilaiset avaintiedonantajat. Monien haastateltujen mukaan taloudellisten resurssien puute lyhentää joitain hankkeita.

Heikkoutena mainittiin myös vuorovaikutusongelmat muiden viranomaisten kanssa ja vaikeus saada ne mukaan rasismi- ym. kysymysten käsittelyyn (espanjalainen avaintiedonantaja) sekä vaikeus saada uskonnolliset ryhmät mukaan hankkeisiin (brittiläinen avaintiedonantaja). Heikkoutena, jota vastaajat eivät tosin tuoneet esiin, voitaisiin mainita myös analysoitujen hankkeiden lähes kokonaan puuttuva seuranta tai arviointi, esimerkiksi saadun koulutuksen tai alueella toteutettujen toimenpiteiden vaikutusten virallinen arviointi. Poliisin erikoisyksiköillä, kuten Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävällä toiminnolla sekä Madridin ja Fuenlabradan poliisin monimuotoisuuden hallinnasta vastaavilla yksiköillä, on kuitenkin toimenpiteitä koskevat sisäiset seurantajärjestelmät työn tehokkuuden arviointia varten. West Yorkshiren poliisilla on tulosten seurantamenettelyjä ja arviointimenettelyjä. Yksi niistä on viharikosten tarkasteluryhmä, johon kutsutaan paikallisen yhteisön jäseniä ja muita kumppaneita tarkastelemaan, miten poliisi kirjaa ja tutkii viharikoksia ja vihamielisiä tekoja. Portugalilaisen avaintiedonantajan mukaan myös Portugalin poliisilla on vuosittainen arviointijärjestelmä, johon lähipoliisitiimit raportoivat ja jonka avulla selvitetään, onko tavoitteet saavutettu.

Ottaen huomioon vahvuudet ja heikkoudet vastaajat korostivat tarvetta jatkaa rasismiin, syrjinnän, muukalaisvihan ja viharikosten ehkäisemistä ja torjuntaa ja myös parantaa kuvattuja toimenpiteitä ja hankkeita.

Monien mielestä on selvää, että toimenpiteiden parantamiseen tarvitaan lisää resursseja ja mahdollisuuksia keskustella näistä asioista. Toinen keskeinen asia on tarve selvittää paremmin ammattilaiset, joilla on aihetta koskevia tietoja ja taitoja (espanjalainen avaintiedonantaja), luoda moniammatillinen verkosto, laajentaa sitä, parantaa sen toimivuutta ja antaa sen toimia konkreettisesti (suomalaiset ja italialaiset avaintiedonantajat), lisätä arviointia ja seuranta ja parantaa viestintää kolmannen sektorin kanssa (brittiläiset ja italialaiset avaintiedonantajat), järjestää pysyvää ja erikoistuneempaa koulutusta (italialaiset ja portugalilaiset avaintiedonantajat) sekä lisätä tuomioistuinten, syyttäjien, sosiaalipalvelujen ja kansalaisjärjestöjen osallistumista rasismiin ja syrjinnän vastaiseen toimintaan (bulgarialaiset avaintiedonantajat).

Johtopäätökset ja ehdotukset

Hyvien käytäntöjen sekä kaikista Proximity-hankkeeseen osallistuvista maista avaintiedonantajien haastattelujen ja täsmäryhmähaastattelujen avulla kerättyjen tietojen analysointi osoittaa, että rasismiin, muukalaisvihaan ja viharikoksiin reagoidaan yleisesti ottaen monin eri tavoin, vaikka käytössä on yhteinen rasismiin, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen ehkäisemistä ja torjuntaa koskeva sääntelykehys ja vaikka ensimmäisessä luvussa esitettyjen avainsanojen merkityksistä ollaan yhtä mieltä.

Jotta ymmärrettäisiin rasismiin, muukalaisvihan, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten käsittelyssä esiintyvät erot sekä tällaisen käyttäytymisen ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtäävistä hyvistä käytännöistä löytyneet vastaukset, mielestämme [on välttämätöntä tarkastella eräitä tekijöitä](#):

- [Alueiden ja kaupunkien sosiaalinen koostumus](#) ja etnisten tai uskonnollisten vähemmistöjen suuruus: Kun muunmaalaisia ihmisiä on vähän, luultavasti väestö pitää myös rasismi- ym. muita ongelmia vähäisinä. Lisäksi rasismiin tai muun suvaitsemattomuuden ja viharikosten määrä voi olla suurempi alueilla, joilla sosiaalisen haavoittuvuuden riski koskettaa suurta osaa väestöstä.
- [Kuinka kauan](#) alueella on ollut maahanmuuttajia ja etnisiä ja uskonnollisia yhteisöjä: kun ulkomaalaisperäistä väestöä on ollut jo pitkään, yhteiskunta ja viranomaiset ovat voineet miettiä ja ottaa käyttöön välineitä ja strategioita kotoutumista ja rasismiin, muukalaisvihan, syrjinnän jne. hallintaa varten.
- Yhtäläisiä mahdollisuuksia kaikilla aloilla edistävä [lainsäädäntö](#) sekä vapaus ilmaista avoimesti seksuaalista tai sukupuolista suuntautumista: kun miesten ja naisten tasa-arvoa edistäviä välineitä ja strategioita ei ole otettu käyttöön tai kun tiukoilla säännöillä rajoitetaan vapautta ilmaista seksuaalista ja sukupuoli-identiteettiä, syrjinnän ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtäävän toiminnan järjestäminen on vaikeampaa.

[Strategioita ja välineitä](#), joilla voidaan ehkäistä ja torjua rasismia, muukalaisvihaa ja vihamielisiä tekoja yleisesti ottaen, olisi sen vuoksi kehitettävä näitä kaikkia tekijöitä koskevan huolellisen analyysin pohjalta. Tällainen analyysi voisi perustua seuraaviin:

- [tutkimus](#), kyselyt niiden kaupunkien/alueiden sosioekonomisista piirteistä, joilla lähipoliisi toimii, alueen tärkeimpien ongelmien selvittämiseksi; poliisi voisi myös kehittää ja ottaa käyttöön tällä alueella tietokantoja ilmoitusten keräämistä varten viharikosten luonteen kuvaamiseksi
- ajantasainen [koulutus](#) ihmisoikeuksia, rasismia, muuta suvaitsemattomuutta ja viharikoksia koskevista paikallisista, kansallisista ja kansainvälisistä määräyksistä
- [jatkuva keskustelu etnisten ja uskonnollisten yhteisöjen](#) ja vähemmistöjen tai haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kanssa
- [jatkuva vuorovaikutus yhdistysten](#), kansalaisjärjestöjen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, jotka ovat tekemisissä rasismiin, muukalaisvihaan, syrjintään, muihin suvaitsemattomuuden muotoihin ja viharikoksiin liittyvien kysymysten kanssa ja yleisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kanssa
- [jatkuva vertailu muiden elinten](#) ja viranomaisten (erityisesti paikallisten) kanssa.

Lähipoliisi saisi näiden analyysien tulosten ja tiedonvaihdon pohjalta tarvittavat havainnolliset välineet edellä määritettyjen ja kuvattujen strategioiden ja operatiivisten välineiden kehittämistä ja käyttöönottoa varten. Näiden välineiden tulisi olla kolmentyyppisiä: suunnattu poliisiorganisaatiolle, esimerkiksi koulutus; suunnattu käyttäjille, esimerkiksi vihaan perustuvien ristiriitojen käsittelyä koskeva toimintapöytäkirja, ilmoittaminen ulkopuoliselle taholle; suunnattu sekä organisaatiolle että käyttäjille, esimerkiksi muodollisten verkostojen luominen ja viralliset sopimukset.

Sekä poliisille että käyttäjille suunnatuista välineistä [muodollisen verkoston luominen voi olla ratkaisevan tärkeää](#). Edellä kuvatuista hyvistä käytännöistä on käynyt ilmi, että kaikki kyseisten maiden lähipoliisit eivät ole mukana missään verkostossa. Jos kuitenkin verkosto on olemassa, se liittyy joskus ainoastaan tietyn hankkeen valmistumiseen ja toteuttamiseen. Kuten useat avaintiedonantajat ovat huomauttaneet, voisi olla hyödyllistä perustaa pysyviä verkostoja, joissa lähipoliisi voisi tehdä tiivistä yhteistyötä viranomaisten, kansalaisjärjestöjen, etnisten, uskonnollisten ja LGBT-yhteisöjen sekä vähemmistöryhmien kanssa.

Tällaisilla verkostoilla tulisi olla useita tavoitteita: alueen ongelmien pohtiminen yhdessä; kokemusten vaihtaminen sekä kunkin jäsenen käyttämien menetelmien ja välineiden levittäminen; yhteisten ratkaisujen etsiminen; muiden jäsenten tukeminen erityistilanteissa, esimerkiksi kehittämällä ulkopuoliselle taholle ilmoittamisen kaltainen väline.

Poliisiorganisaatiolle suunnatuista välineistä haastateltavat totesivat, että koulutus, joka on mukana useimmissa analysoiduissa hyvissä käytännöissä, on tarpeellista ja tärkeää. Ihmisoikeuksia, rasismia, muukalaisvihaa, syrjintää, muita suvaitsemattomuuden muotoja ja viharikoksia koskeva koulutus näyttää usein liittyvän määrääkaisiin hankkeisiin, joten se on paikkakohtaista ja satunnaista. Mainituista aiheista voisikin olla hyödyllistä järjestää jatkuvaa koulutusta, johon suurin osa alueilla työskentelevistä poliiseista voisi osallistua ja jossa kouluttajina olisi asiantuntijoita. Toinen hyödyllinen väline olisi viharikoksen tunnusmerkit kuvaava koodisto ja tietokanta viharikoksia koskevien tietojen keräämistä varten. Ne toimisivat poliisin apuvälineenä alueen tilanteen seurannassa. Yhtä tärkeää olisi luoda sisäinen järjestelmä, jonka avulla arvioitaisiin ja seurattaisiin poliisin toimintaa rasismien, muun suvaitsemattomuuden ja vihaan perustuvien ristiriitojen.

Lisäksi olisi otettava käyttöön käyttäjille, mukaan lukien itse verkostolle, suunnattuja välineitä. Hyvistä käytännöistä ja avaintiedonantajien haastatteluista on käynyt ilmi, että lähipoliisi käsittelee

vihaan perustuvia ristiriitoja yleensä kansalliseen rikoslainsäädäntöön sisältyvän normiston mukaisesti, pyrkien kohtelemaan uhria hienotunteisesti (esimerkiksi naispoliisi, kun uhri on nainen). Erityisiä toimintapöytäkirjoja tai ulkopuoliselle taholle ilmoittamisen ja sovittelun kaltaisia välineitä, joita myös pidetään hyödyllisinä, on käytössä vähemmän. Lähipoliisi voisi sen vuoksi panostaa viharikosten yhteydessä toteutettavat tärkeimmät toimet määrittävien toimintapöytäkirjojen laatimiseen. Menettelytavat voitaisiin mahdollisesti eriyttää sen mukaan, millainen uhri on kyseessä (maahanmuuttaja, uskonnollisen yhteisön jäsen, nainen, LGBT-henkilö). Poliisi voisi myös tarvittaessa hyödyntää tietyissä toimissa, esimerkiksi rikoksista ilmoittamisessa, ulkopuolisen tahon apua, jos laki ei sitä kiellä.

Kaikkien edellä esitettyjen strategioiden ja välineiden käyttö voisi siten tuottaa parempia tuloksia rasismiin, muukalaisvihan, muiden suvaitsemattomuuden muotojen, syrjinnän ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtäävässä lähipoliisitoiminnassa.

Liite I

Luonnos poliisien, kansalaisjärjestöjen toimijoiden ja yhteisöjen johtajien haastattelua varten

Maa, jossa on hyviä käytäntöjä

Viestintä

- Tiedätkö, onko poliisi mukana muodollisissa ja/tai epämuodollisissa verkostoissa yhdessä kansalaisten ja/tai yhteisöjen johtajien kanssa?
  - Millä tasolla?
  - Edistääkö se toimintaa yhteisön kanssa tai osallistuuko se tällaisiin toimiin?
  - Huolehtivatko tietyt henkilöt tällaisesta toiminnasta?
- Tiedätkö, viestiikö poliisi paikallisen yhteisön kanssa? Miten se tapahtuu?
  - Järjestääkö se tapaamisia kansalaisten kanssa tietojen keräämistä ja kysymysten esittämistä varten? Kenen kanssa ja kuinka usein?
  - Onko näistä tapaamisista raportteja? Mitä tuloksia niistä on saatu?

Vain poliiseille

- Onko poliisi nimennyt keskuudestaan henkilön, joka pitää yhteyttä paikallisiin ja etnisiin yhteisöihin?

Ristiriitojen ratkaisu

- Miten määrittelisit syrjinnän, suvaitsemattomuuden ja vihaan perustuvan ristiriidan / viharikoksen?
- Tiedätkö, miten poliisi reagoi syrjintään, suvaitsemattomuuteen tai vihaan perustuvaan ristiriitaan / viharikokseen?

Vain poliiseille

- Käyttääkö poliisi välityspalveluja, sovittelua tai muuta vastaavaa syrjintään liittyvien ristiriitojen ratkaisemiseen?
- Onko poliisin noudatettava jotain lakisääteisiä menettelyjä ja/tai laatuvaatimuksia käsitellessään tällaisia ristiriitoja/rikoksia?
- Tarkastaako joku, että näitä menettelyjä/vaatimuksia noudatetaan syrjintää, suvaitsemattomuutta tai vihaan perustuvia ristiriitoja / viharikoksia käsiteltäessä?
- Onko näitä menettelyjä muutettu ajan mittaan niiden tehostamiseksi?
- Oletko levittänyt hyviä käytäntöjä muiden kaupunkien lähipoliiseille?

Koulutus

- Onko poliisin mielestäsi tärkeä saada ihmisoikeuksiin tai viharikosten käsittelyyn liittyvää koulutusta?

Vain poliiseille

- Oletko saanut ihmisoikeuksiin tai viharikosten käsittelyyn liittyvää koulutusta?
- Kuka koulutuksen järjesti?
- Mitä aiheita siinä käsiteltiin?
- Kuinka monta tuntia koulutusta on ollut?
- Millaista koulutusta on järjestetty (luentoja, roolileikkejä jne.)?
- Kuinka moni on osallistunut koulutukseen?
- Mitkä ovat heidän tehtävänsä organisaatiossa?

Muut hankkeet/toimenpiteet (esimerkiksi ulkopuoliselle taholle ilmoittaminen)

- Onko poliisi mukana muissa hankkeissa/toimenpiteissä, joihin sisältyy muuta kuin edellä mainittua toimintaa? Millaista toimintaa? Mitä tuloksia siitä on saatu?
- Oletko itse osallistunut kyseiseen hankkeeseen (hankkeisiin)?
- Voisitko kuvata sen vahvuuksia ja heikkouksia?

- Miten kyseinen hanke on ollut hyödyksi rasismien, syrjinnän, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten / vihamielisten tekojen torjunnassa?

Sukupuoli

- Pitäisikö poliisin mielestäsi ottaa sukupuolikysymys huomioon toimissaan?

Vain poliiseille

- Onko sukupuolikysymys otettu huomioon lähipoliisin menettelytavoissa?
- Onko olemassa sääntelyä siitä, miten naispuolisten syrjinnän/viharikosten uhrien kanssa toimitaan?
- Onko olemassa sääntelyä siitä, miten LGBT-henkilöihin kuuluvien syrjinnän/viharikosten uhrien kanssa toimitaan?

Johtopäätös

- Seurataanko tai arvioidaanko hanketta sen kestäessä / sen päättyttyä?
- Miten näitä toimenpiteitä voitaisiin mielestäsi parantaa tulevaisuudessa?

Liite II

Luonnos poliisien, kansalaisjärjestöjen toimijoiden ja yhteisöjen johtajien haastattelua varten

Maa, jossa ei ole hyviä käytäntöjä

Määritelmät:

- Mitä rasismi, syrjintä ja viharikos mielestäsi tarkoittavat? Miten määrittelisit ne?
- Oletko koskaan kuullut ”lähipoliisista”? Miten määrittelisit sen? Mitkä ovat mielestäsi lähipoliisin – tai paikallis- tai aluepoliisin – tehtävät?

Suhteet alueeseen ja etnisiin yhteisöihin ja vähemmistöihin

- Tiedätkö, onko kotikaupungissasi tai asuinalueellasi esiintynyt esimerkiksi maahanmuuttajiin, etnisiin tai kulttuurisiin yhteisöihin tai LGBT-henkilöihin kohdistunutta rasismia, syrjintää, suvaitsemattomuutta tai viharikoksia?
- Tiedätkö, onko kotimaasi/kotikaupunkisi/asuinalueesi paikallispoliisi yhteydessä toiminta-alueensa etnisiin yhteisöihin, etnisiin/kulttuurisiin vähemmistöihin tai LGTB-ryhmiin? Millaisia yhteyksiä sillä on?
- Tiedätkö, onko kotimaasi/kotikaupunkisi/asuinalueesi paikallispoliisi yhteydessä syrjinnän ja rasismien parissa toimiviin yhdistyksiin ja kansalaisjärjestöihin? Millaisia yhteyksiä sillä on?
- Onko paikallispoliisin mielestäsi tärkeä luoda ja ylläpitää yhteyksiä yhteisöihin, vähemmistöihin ja kansalaisjärjestöihin?
- Onko näiden tahojen välinen yhteistyö tärkeää? Miten tällainen yhteistyö pitäisi järjestää (esimerkiksi säännölliset tapaamiset, tietojen vaihto, luottamuksen rakentaminen olemalla useammin läsnä paikoissa, joissa on paljon vähemmistöihin kuuluvia, yhteisten hankkeiden käynnistäminen tai nimetty poliisi, joka toimii tärkeimpänä keskustelukumppanina)?

Rasismien ja syrjinnän torjunta ja ehkäiseminen

- Onko paikallispoliisin mielestäsi tärkeä osallistua rasismien, syrjinnän, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtäävään toimintaan? Voitko selittää, miksi se on tärkeää?

Vain poliiseille

- Osallistuuko paikallispoliisi rasismien, syrjinnän, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan tähtäävään toimintaan? Jos osallistuu: voitko kuvata tätä toimintaa?
- Onko paikallispoliisilla sukupuoleen perustuviin rikoksiin liittyviä erityisiä toimia?
- Ovatko poliisin toteuttamat toimet mielestäsi riittäviä? Voisiko poliisi mielestäsi tehdä vielä jotain lisää tai jotain muuta (esimerkiksi puhelinpalvelu, tietokanta, välityspalvelut, sovittelu)?

Koulutus

- Onko paikallispoliisin mielestäsi tärkeä järjestää rasismiin, syrjintään ja viharikoksiin liittyvää koulutusta näiden ilmiöiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi?

Vain poliiseille

- Millaista koulutuksen pitäisi mielestäsi olla (luentoja, roolileikkejä, simulointia jne.)?
- Onko mielestäsi parempi järjestää usean tunnin koulutus muutamalle poliisille tai yleisluonteista koulutusta kaikille poliiseille?

Johtopäätökset

- Mitkä ovat mielestäsi yleisesti ottaen suurimmat paikallispoliisin kohtaamat ongelmat rasismien, syrjinnän, suvaitsemattomuuden ja viharikosten käsittelyssä?
- Luuletko, että hyvien käytäntöjen vaihtaminen eri maiden välillä voisi auttaa paikallispoliisia näiden ongelmien ratkaisemisessa? Miten se voisi auttaa?

Liite III

Luonnos poliisien, kansalaisjärjestöjen toimijoiden ja yhteisöjen johtajien täsmäryhmähaastattelua varten

Maa, jossa on hyviä käytäntöjä

TÄSMÄRYHMÄHAASTATTELUSSA TULISI KIINNITTÄÄ ERITYISTÄ HUOMIOTA JA KÄYTTÄÄ ENEMMÄN AIKAA VASTAAVAAN OSIOON KUIN MIKÄ HYVÄ KÄYTÄNTÖ (KOULUTUS, VERKOSTOITUMINEN JNE.) ON KÄSITELTÄVÄNÄ

- **Kaikkien osallistujien lyhyt esittely**

- Pyydä kaikkia osallistujia esittelemään itsensä (elin/laitos/organisaatio ja tehtävä).

- **Määritelmät ja ristiriitojen ratkaisu**

- Yrittäkää löytää yksimielinen määritelmä seuraaville käsitteille: rasismi, muukalaisviha, suvaitsemattomuus, vihamielinen teko / viharikos.
- Keskustelkaa, onko osallistujien kotikaupungissa/asuinalueella tai onko siellä ollut ongelmia maahanmuuttajiin, etnisiin ja kulttuurisiin yhteisöihin ja LGBT-henkilöihin kohdistuvan rasismin, syrjinnän, suvaitsemattomuuden ja viharikosten käsittelyssä.
- Keskustelkaa seuraavista:
  - o paikallispoliisin rooli rasismin, syrjinnän, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten ehkäisemisessä ja torjunnassa
  - o välineet/menettelyt, joiden avulla poliisi reagoi tai sen tulisi reagoida syrjintään, suvaitsemattomuuteen tai vihaan perustuviin ristiriitoihin / viharikoksiin (esimerkiksi välityspalvelut, sovittelu, puhelinpalvelu, tietokanta, laatuvaatimukset)
  - o erityiset välineet/menettelyt, joiden avulla poliisi reagoi tai sen tulisi reagoida syrjintään jne., kun uhri on nainen tai LGBT-henkilö
  - o muut välineet tai menettelyt, jotka voisivat olla poliisin apuna rasismin jne. torjunnassa, ja niiden hyödyllisyys (esimerkiksi ulkopuoliselle taholle ilmoittaminen).
  - o Arvioikaa käytettäviä välineitä ja keinoja niiden parantamiseksi.

- **Viestintä alueen ja etnisten yhteisöjen ja vähemmistöjen kanssa sekä suhteet niihin**

- Keskustelkaa poliisin suhteesta kaupunkiin/alueeseen, jossa se työskentelee (esimerkiksi mukanaolo muodollisissa/epämuodollisissa verkostoissa, suhteet/yhteydet etnisiin yhteisöihin, etnisiin tai kulttuurisiin vähemmistöihin tai LGTB-ryhmiin).
- (Jos osallistajat eivät ole vielä keskustelleet tästä aiheesta): Pyydä osallistujia keskustelemaan näiden kaikkien tahojen välisen yhteistyön merkityksestä ja siitä, miten se olisi järjestettävä.

- **Koulutus**

- Pyydä osallistujia keskustelemaan, kuinka tärkeää poliisin on saada ihmisoikeuksia tai viharikosten käsittelyä koskevaa koulutusta ja millainen koulutus on parasta (esimerkiksi luennot, roolileikit, yleinen koulutus kaikille poliiseille tai erikoiskoulutus muutamalle poliisille).
- Arvioikaa tähän mennessä järjestettyä koulutusta ja sitä, millainen vaikutus sillä on ollut poliisin sekä vähemmistöryhmien ja paikallisen väestön välisiin suhteisiin.

- **Johtopäätös (ehdotukset hyvistä käytännöistä)**

- Kysy kaikilta osallistujilta, voitaisiinko toimia, joista he ovat keskustelleet, parantaa tulevaisuudessa ja onko heillä ehdotuksia muiden paikallispoliisin hyvien käytäntöjen soveltamisesta rasismin jne. ehkäisemisessä ja torjunnassa.

**Luonnos poliisien, kansalaisjärjestöjen toimijoiden ja yhteisöjen johtajien
täsmäryhmähaastattelua varten**
Maa, jossa **ei ole** hyviä käytäntöjä

- **Kaikkien osallistujien lyhyt esittely**
  - Pyydä kaikkia osallistujia esittelemään itsensä (elin ja tehtävä).

- **Keskustelu määritelmistä**
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan seuraavien käsitteiden määritelmästä ja merkityksestä: rasismi, syrjintä, muukalaisviha ja viharikos.
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan lähipoliisista. Kysy, ovatko he koskaan kuulleet siitä ja sen määritelmästä, ja pyydä heitä keskustelemaan sen tehtävistä.

- **Rasismien ja syrjinnän torjunta ja ehkäiseminen**
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan paikallispoliisin roolista rasismien, syrjinnän, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten ehkäisemisessä ja torjunnassa.
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan toimista ja välineistä, joita poliisin on käytettävä rasismien, syrjinnän, muiden suvaitsemattomuuden muotojen ja viharikosten ehkäisemisessä ja torjunnassa (esimerkiksi puhelinpalvelu, tietokanta, välityspalvelut, sovittelu).

- **Rasismien, syrjinnän ja viharikosten käsittelyyn liittyvät ongelmat ja mahdolliset ratkaisut**
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan, onko heidän kotikaupungissaan/asuinalueellaan tai onko siellä ollut ongelmia maahanmuuttajiin, etnisiin ja kulttuurisiin yhteisöihin ja LGBT-henkilöihin kohdistuvan rasismien, syrjinnän, suvaitsemattomuuden ja viharikosten käsittelyssä.
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan mahdollisista ratkaisuista rasismiin, syrjintään, suvaitsemattomuuteen ja viharikoksiin (kysy, tulisiko koulutuksen olla ratkaisu).

- **Suhteet alueeseen ja etnisiin yhteisöihin ja vähemmistöihin**
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan, onko poliisilla heidän kotimaassaan/kotikaupungissaan/asuinalueellaan yhteyksiä/suhteita etnisiin vähemmistöihin, etnisiin tai kulttuurisiin vähemmistöihin tai LGTB-ryhmiin, millaisia nämä yhteydet/suhteet ovat ja onko yhteyksien lisääminen tai muunlaiset yhteydet mahdollisia tai tarpeen.
  - Pyydä kaikkia osallistujia keskustelemaan, onko poliisilla heidän kotimaassaan/kotikaupungissaan/asuinalueellaan yhteyksiä/suhteita syrjinnän ja rasismien parissa toimiviin yhdistyksiin ja kansalaisjärjestöihin, millaisia nämä yhteydet/suhteet ovat ja onko yhteyksien lisääminen tai muunlaiset yhteydet mahdollisia tai tarpeen.
  - (Jos osallistujat eivät ole vielä keskustelleet tästä aiheesta): Pyydä osallistujia keskustelemaan näiden kaikkien tahojen välisen yhteistyön merkityksestä ja siitä, miten se olisi järjestettävä.

- **Ehdotukset hyvistä käytännöistä**
  - Kysy kaikilta osallistujilta, onko heillä ehdotuksia paikallispoliisin hyvien käytäntöjen soveltamisesta rasismien jne. ehkäisemisessä ja torjunnassa.